Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. | Cena lista $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office of Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago Ill., pondeljek, 25. marca (March 25), 1929. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 71

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF ILLINOIS MAR 27 1929

Vesti z industrijskega bojnega polja

Delavci zmagali v boju za odpravo priganjaških metod. — Tesarski delavci v Bostonu zahtevajo pet dni dela v tednu. — Organizacija svilnih delavcev dobila novega organizatorja.

Greenville, S. C. — 1,200 stavkujočih delavcev pri Ware Shoals Mfg. kompaniji je doseglo uspeh v stavki za odpravo priganjaške metode.

Uprava tovarne je odpravila takozvani Bedeauxov sistem in vzela iz rok vodstvo tovarne importiranim sposobnostim inženirjem, ki so uvedli ta sistem, zaradi katerega so delavci zastavkali.

Boston, Mass. — Državni svet tesarskih delavcev je odobril zahtevo za pet dni dela v tedzu. Tukajšnji tesarski delavci se bodo pogajali s podjetniki za pet dni dela v tednu, ko poteče njih sedanja mezdna pogodba.

Paterson, N. Y. — Pat Quinlan, bivši vodja v organizaciji I. W. W., postane organizator organizacije svilnih delavcev Associated Silk Workers. Quinlan je star borec v tekstilni industriji. Bil je aktiven v stavki svilnih delavcev leta 1913 v Patersonu. V teku svoje karijere je presedel dve leti v ječi, ko so nastopila preganjanja proti voditeljem delavstva.

Chicago, Ill. — Razglašeni Državljanski komitej za izvajanje Landisovega odloka bo kmalu pozabljena reč. Sodiščni odlok, ki mu je prepovedal pošiljati nobojnike na stavbe, na katerih so zaposljeni organizirani tesarski delavci, ga je tako užalostil in pobil, da se je vlegel in umrl. Celo njegovi tovariši so ga na sodišču naslikali, da ga ne žele. In tako se je zgodilo, da je najvišje sodišče postopalo s njim precej ostro.

Ta komitej je potrošil več kot štiri milijone dolarjev za razbijanje in uničenje organizacij stavbinskih delavcev, a pokazati ni imel kaj, ko je zapravil ta denar. Ni čudo, da nihče ne žaluje za njim, ko se je izvedelo za njegovo smrt. Še celo openšaparjem so oči ostale suhe.

Nove zahteve stavbnih delavcev v Chicagu

Zidarji zahtevajo $1.75 na uro. Večina unij zahteva petdnevnik.

Chicago.—Med unijami stavbnih delavcev in pogodbeniki v Chicagu so v teku pogajanja za nove mezdne pogodbe. Večina starih pogodb poteče v aprilu in maju. Pogodbene družbe pritiskajo na vse mogoče načine, da nategnejo nove pogodbe čez leto 1933 v svrho, da bodo proste vsakega spora pred in med svetovno razstavo, ki bo zahtevala ogromnega stavbnega dela.

Unije v splošnem zahtevajo zvišanje mezde in večina unij zahteva samo pet dni dela v tednu. Pleskarji in ometači že imajo petdnevnik.

Zidarji, ki zidajo z opeko, zahtevajo $1.75 na uro; zdaj imajo $1.62½. Tesarji, ki imajo zdaj $1.50, zahtevajo $1.62½. Navadni pomagači, ki imajo zdaj 90c na uro, zahtevajo $1.00.

Vrhovni sodnik obtožen v Oklahomi.

Oklahoma City. — Sodnik Mason, predsednik vrhovnega državnega sodišča v Oklahomi, je bil v petek obtožen pred senatom, da je vzel podkupnino v obliki $4000 vrednega avtomobila od nekega trgovca, ki je imel litigacijsko zadevo pred vrhovnim sodiščem. Senat je komaj pred par dnevi odstavil governerja.

Stavkarji v Newmarketu vztrajajo

Stavko sta povzročili nizka mezda in priganjanje.

Newmarket, N. H. — V tovarni Newmarket Mfg. kompanije je zastavkalo pet sto delavcev. Ti obtožujejo upravo, da je zakrivila nizko mezdo in uvedla vrhtega še priganjanje. To oboje je povzročilo stavko.

Delavci zahtevajo večji zaslužek in odpravo priganjaških metod. Državni komisar je poveđal stavkarjem, da je kompanija pri volji povišati mezdo za petnajst odstotkov, toda odklonila je odpraviti priganjaške metode, rekoč, da te ostanejo. Stavkarji so sporočilo vzeli na znanje in se izrekli za nadaljevanje stavke. Horace A. Riviere, zastopnik organizacije tekstilnih delavcev United Textile Workers je tu, da pomaga voditi stavko.

Hearst pričel z novo propagando

Njegov načrt je, da se zniža dohodninski davek na plače eksekutivnih uradnikov velikih korporacij.

Washington, D. C. — Hearstovi agentje so začeli razpošiljati tiskane okrožnice, v katerih se propagira, da kongres sprejme zakon za znižanje dohodninskega davka na plače v kontrastu z dohodki, ki izvirajo iz lastništva posestev. Kot substitut za zvezne dohodke, Hearstovi listi priporočajo davke na kupčijske stvari in njih uporabo. Hearst je že parkrat skušal s tem načrtom prodreti v kongresu, toda posebnega uspeha ni dosegel, razen v malem krožku, ki ga dominira zakladniški tajnik Andrew Mellon.

Trik v Hearstovem načrtu je ta, da bi, ako bi bila slična predloga sprejeta, omogočila direktorjem in izvršnim uradnikom velikih podjetij, ki prejemajo velike plače, da bi se izognili plačitvi dohodninskega davka. Plačite bi si lahko nemoteno zvišavali, medtem bi pa trpeli delničarji, ki bi ne bili v službi podjetja, ker bi se davčno breme zvrnilo nanje.

Ameriška delavska federacija nastopa odločno proti temu načrtu in ga označuje za krivičnega, ker bi delavstvo moralo nositi večji del davčnega bremena in je že sedaj izpostavljeno izkoriščanju.

VARNOSTNA NAPRAVA NA LOKOMOTIVAH.

Bratovščina železničarjev izvojevala svoje zahteve.

Washington, D. C. — S prvim julijem t. l. bodo morale vse ameriške železnice na parni pogon instalirati avtomatična vrata pri parnih kotlih na lokomotivah. Zvezna meddržavna obrtna komisija je izdala zadevni odlok na pritisk in zahtevo Bratovščine železničarjev. Vse lokomotive razen onih na olje se morajo opremiti s to varnostno napravo do konca meseca junija.

S to pridobitvijo je Bratovščina železničarjev izvojevala dolgoletno bitko z železniškimi magnati, ki so se upirali njeni zahtevi za varnostne naprave. Ta naprava bo ohranila življenje kurjačem, ki so izpostavljeni veliki nevarnosti v slučaju eksplozije parnega kotla, ker se je že večkrat zgodilo, da je ogromna masa gorečega premoga zasula osebe na lokomotivi.

1200 mehiških vstašev ubitih v ljutem boju

Pokosile so jih federalne strojnice med napadenjem Mazatlana.

Mexico City, 24. marca. — Rebelni napadi na Mazatlan so nocoj ponehali. Napadalci, ki so izgubili skoro polovico mož, so se v večernem mraku umaknili toliko, da jih strojnice federalcev ne morejo več doseči. — Medtem pa je general Perez, ki prodira s federalnimi četami na pomoč posadki v Mazatlanu, dospel v Rosario, državo Sinaloa, kjer je porazil in ujel vstaško posadko v momentu, ko so rebeli hoteli ustreliti nekega Amerikana, ki jim ni hotel dati denarja.

Mexico City, 24. marca. — Prva huda bitka v teku mehiške revolte traja že 48 ur za posest pristaniščnega mesta Mazatlana na pacifični obali. Okrog 5000 vstašev se zaganja proti mestu od suhe strani neprestano, toda zvezna posadka, broječa polovico manj mož, odbija s strojnicami napade tako spretno, da se vstaši še niso polastili mesta. General Carrillo, vodja zvezne posadke, poroča, da so njegove strojnice ubile najmanj 1200 vstašev v dveh dneh napadanja.

Mexico City, 23. marca. — Vstaške čete, ki so pod vodstvom generala Iturba napadle pristaniščno mesto Mazatlan, na pacifični strani Mehike, so bile odbite. Vstaši so se umaknili proti Casa Blanci. Rebeli bi radi zavzeli to važno postojanko, predno pride federalna armada 6000 mož na pomoč posadki, a nimajo sreče. General Iturbe je znan katoliški fanatik. Federalci mu pravijo "generalski mežnar." Njegove čete marširajo s klicem "Viva Christo Rey!"

General Jaime Carrillo, ki vodi obrambo Mazatlana, je poročal predsedniku Gilu, da mu je Iturbe pred napadom telefoniral, da lahko prepreči krvolitje, če se pridruži vstaji. Carrillo mu je pa odgovoril po telefonu, da edini pogoj za razgovor je, da se Iturbe s svojimi možmi brezpogojno poda vladi, drugega nima kaj govoriti z izdajalci.

Monterey, Mehika, 23. marca. — Federalni ogleduhi, ki so prišli semkaj iz rebelnega tabora v Jiminezu, Chihuahua, prinašajo vest, da gre generalu Escobarju trda za strelivo; zlasti mu manjka letal, brez katerih je moderno bojevanje nemogoče. Rebelni generali srdito preklinjajo vlado Združenih držav, ki jim je zaprla mejo, dočim daje mehiški vladi vse kar hoče.

El Paso, Tex., 23. marca. — Ameriška obmejna straža je prejela iz Washingtona navodila, da ustavi in preišče vsakega mehiškega begunca, ki stopi na ameriška tla. Vsaka večja vsota denarja, ki se najde pri begunih, se ima zapleniti. Odredba dokazuje, da ameriške oblasti kooperirajo z mehiško vlado v svrho ujetja vstašev, ki so oropali mehiške banke.

Prohibicniki potopili angleško ladjico.

New Orleans, La. — V petek je ameriška obrežna stražna ladja streljala na angleško škuno, ki je bila na sumu, da utihotaplja pijačo. Škuna je dobila luknjo in utonila in s čolnom vred je utonil tudi zamorski mornar. Škuna je priplula z Bermude.

Fordova tovarna na Poljskem.

New York City. — Henry Ford zgradi avtomobilsko tovarno na Poljskem, v kateri bo produciral avte za Sovjetsko Rusijo in baltske dežele.

Obligatno kopanje na Poljskem.

Varšava, 23. marca. — Minister notranjih zadev je odredil, da se morajo vsi moški in ženske na Poljskem kopati najmanj enkrat v mesecu!

DUHOVNOVA VERA, DA SO EVANGELIJI ZA REVNE

Žalostna usoda rev. Thornton Anthony Millsa pove več kot debele knjige.

Chicago, Ill. — Ko je reverend in major Thornton Anthony Mills izvršil samomor s strupom, se je odigralo zadnje dejanje njegovega boja z neenakimi sredstvi za pravo krščanstvo med njim in njegovimi trdosrčnemi in bogatimi soduhovini cerkvenjaki, ki so tvorili moč v novoangleški kongregacijonalni cerkvi v Chicagu. Krščanstvo je izgubilo bitko kot vselej in bogatini s trdim srcem so zmagali.

Splošno se prizna, da je bil Mills resen in brilijanten duhoven, ki je svojo vero jemal resno in jo tudi praktično dokazoval, da jo ceni, kot najdražji zaklad. Njegova cerkev je bila aristokratična, ali zgrajena je bila na kraju, ki je poznan kot Bughouse Square, Chicago Hyde Park, ki se nahaja kjer se srečavata razpadajoče plemenito potomstvo in naprej prodirajoče človeške nižine. Mills je menil, da so hoboti in drugi iz človeških nižin ravnotako opravičeni do krščanskih evangelijev kot bogati kuponorezci. Pokojni Victor F. Lawson, milijonar in lastnik dnevnika "Chicago Daily News" in drugi farizeji so pa mislili ravno nasprotno. In tako se je zgodilo, da je Mills izgubil službo kot pastor (župnik). Njegovo ženo so pregovorili, da se je zakonsko ločila od njega in da so bili otroci nji oddani v vzgojo. Župnik je bil očrnolisten. Mills ni bil več mlad. Leta so prihajala in tako se je odločil, da se prostovoljno umakne s tega sveta, kajti prepričan je bil po njegovi globoki veri, da bo zanj božja sodba zelo milostna.

Lawson je zagotovil, da kongregacijalne cerkve v Chicagu ne bodo več najemale takih župnikov, kot je bil Mills, ki je verjel, da so krščanski evangeliji tudi za siromake. Odredil je petnajst tisoč dolarjev denarne globe za vsako leto na novoangleško cerkev. Toda to globo je suspendiral, češ, da se cerkev dobro obnaša. V svoji oporoki je zapustil cerkvi petnajst tisoč dolarjev na leto, ki se naj izplačujejo toliko časa, dokler se bo večini zaupnikov omenjene cerkve zdelo pametno, da se cerkvi izplačuje ta štipendija.

Taka je povest o duhovnu, ki je skušal praktično izvajati vero, o kateri je verjel, da je izveličavna za vse: siromake in bogatine.

Trockij ne sme v Nemčijo

Vlada mu je odklonila vizum na Muellerjevo priporočilo.

Berlin, 23. marca. — Nemški kabinet se je včeraj bavil s prošnjo Leva Trockija, da bi mu dovolili prihod v Nemčijo. Premijer Mueller, socialist, je priporočil, da se prošnja odkloni ne glede na morebitne zapletljaje s sovjetsko vlado, temveč v glavnem radi tega, ker bi morda nastale notranje komplikacije in vlada se ga ne bi mogla iznebiti. Ministri so se zedinili z Muellerjem in zavrgli prošnjo.

Hoover opustil jahto.

Washington, D. C. — Predsedniška jahta "Mayflower", ki je tolika desetletja služila prezidentom za parado po vodah, gre v pokoj. Hoover je odredil, da se ladja vrže iz službe in njeno moštvo — 168 mož — premesti v bojno mornarico. Novi predsednik pravi, da jahte ne potrebuje. S tem prihrani vladi $300,000 na leto.

Predloga proti delavskim ovaduhom

Predloga je posnutek wisconsiškega zakona.

Harrisburgh, Pa. — Razne detektivske agencije, ki pomagajo voditi podjetnikom špijonažo med delavci, bodo v državi Pennsylvaniji težje opravljale umazano vohunsko delo med delavci, ako bo sprejeta zakonska predloga poslanca Clarence Boggsa iz Philadelphije proti delavskim ovaduhom. Ta predloga je posneta po wisconsiškem zakonu in določa, da morajo privatni detektivi imeti dovoljenje od države za vohunstvo.

To predlogo podpirata Ameriška delavska federacija in organizacija pleteninarskih delavcev.

Sidney Howard, ki je spisal knjižico "The Labor Spy", pravi, da človek lahko ravno tako postane vohun, kakor lahko dobi pasjo znamko za svojega psa.

Ako nova predloga postane zakon, bodo detektivske agencije morale plačati po dve sto dolarjev za dovoljenje, detektivi pa dva dolarja. Vrh tega bo morala vsaka agencija položiti $10,000 poroštva, vrh tega pa še za vsakega nastavljenega ovaduha po dva tisoč dolarjev. Dovoljenja se bodo izdajala samo za eno leto.

Dovoljenja se lahko prekličejo, ako le šest stanovalcev v državi naslovi peticijo na državnega tajnika za preklic dovoljenja in pri zaslišanju navedejo dokaze, da so se ovaduhi obnašali nespodobno.

Slabost predloge je v tem, da lahko načelnik lokalne policije podeli ali pa zadržuje dovoljenje. V tem je nevarnost korupcije.

Nazaj v evropske predmarčne čase!

Tak je klic občinskih očetov pod peto avtnih magnatov.

Pontiac, Mich. — Avtni podjetniki se prizadevajo vsako agitacijo za ustanovljenje avtnih delavcev udušiti takoj v kali. Vzlicemu prizadevanju se avtni delavci organizirajo počasi, toda sigurno. Organizacija avtnih delavcev je tukaj ustanovila novo lokalno organizacijo avtnih delavcev s petdeset člani. Med delavci je bilo razdeljenih okoli štiri tisoč letakov. Mestni očetje, ki radi spolnijo vsako željo General Motors kompanije, so po tem dogodku takoj sprejeli mestno odredbo, ki prepoveduje razdelitev letakov brez dovoljenja. Ubogi siromaki na duhu! Avstrija je imela razglašeni zakon proti kolportaži še izza predmarčnih dni. Krčevito se je držala tega starinskega zakona, ampak dosegla ni nič z njim. Mislila je, da prepreči s tem zakonom organiziranje delavcev in drugih naprednih elementov, pa se je zmotila. Delavci so se vseeno organizirali strokovno, politično in gospodarsko, in ko je Avstrija prišla v stiske, je razpadla kot lončen malik, kateremu se odbijejo njegove lončene noge.

Take policajske odredbe prav zanesljivo ne ustavijo napredka v človeški družbi.

Foch bo ležal zraven Napoleona.

Pariz, 23. marca. — Pogreb maršala Focha se vrši v torek zjutraj. Jutri bo njegovo truplo ležalo na katafalku pod slavolokom Zmage in v torek ga polože v muzejsko grobnico Invalides, kjer leži Napoleon. Pogrebne ceremonije bo vodil kardinal Dubois.

Španski diktator dekretiral materinsko zavarovanje.

Madrid, 23. marca. — General Primo de Rivera je dekretiral in kralj Alfonzo je podpisal naredbo materinskega zavarovanja za vso Španijo.

NOVI POLJEDELSKI TAJNIK POLITIK

Delavcem A. M. Hyde ni naklonjen.

St. Louis, Mo. — Imenovanje bivšega governerja A. M. Hyda, je obudilo bridke spomine med delavstvom po vsem Missouriju. Ravno tako je njegove imenovanje povzročilo razne komentarje. Farmarji, ki so dobri kmotovalci, menijo, da Hyde toliko razume o poljedelstvu kot nič. Njegova karijera je bila karijera političarja, ki lovi glasove in izdeluje načrte, kako se ti glasovi love.

Hyde je bil governer v državi Missouri ob času stavke v železniških delavnicah. Kako naklonjen je Hyde delavcem, je pokazal s svojim činom, ko je odredil milico proti stavkarjem. Wood, predsednik Državne delavske federacije v državi Missouri, je vložil protest proti pošiljanju milice proti stavkarjem. Wood je bil povišan, milica je bila odrejena v stavkovno službo, da izvrši svojo nalogo.

Ko je bil Hyde governer, so prav malo vpoštevali predloge v korist delavstvu v legislaturi. Hyde je bil vodja pri vseh kampanjah, ki so imele namen državo Missouri osrečiti z državno policijo.

Hyde je povzročil veliko vznemirjenje v glavnem mestu, ko je imenoval svojega brata zavarovalnim komisarjem. Njegov finančni komisar je komaj odnesel pete kriminalni obtožbi, zaradi oplenjenja neke banke. Neki namestni bančni preiskovalec, ki ga je imenoval Hyde, se zdaj pokori v ječi, ker je oplenil že oplenjeno banko, poznano pod imenom "Night and Day bank of St. Louis". Polom te banke je oškodoval veliko delavcev, ki so imeli svoje prihranke naložene na banki.

Delavski list "St. Louis Labor" na humorističen način pozdravlja imenovanje Arthur M. Hyda poljedelskim tajnikom: "Kaj razume Art o farmah? Seveda v redu je, ako se najame pogrebnik, da zdravi bolnika."

Hoover proklamiral novi naseliški zakon

Pravi, da ga ne odobrava, toda dolžnost ga sili.

Washington, D. C. — Prezident Hoover je 22. t. m. proklamiral, da novi naseliški zakon, čigar kvota temelji na izvoru narodnosti, stopi v veljavo 1. julija 1929. Predsednik pravi v proklamaciji, da se mu spremenjeni naseliški zakon prav nič ne dopade, toda njegova dolžnost je, da ga uveljavi v smislu zaključka v kongresu. Ako novi kongres, ki se snide prihodnji mesec v izrednem zasedanju, odpravi ta zakon ali odgodi datum uveljavljenja, bo ta akcija dobrodošla.

Na temelju novega zakona se letne kvote priseljencev iz Nemčije, Irske, Švedske in drugih škandinavskih dežel precej znižajo, naraste pa kvota Italijanov in drugih južnoevropskih narodov. Kvota iz Jugoslavije naraste za nekaj malega, iz Čehoslovakije pa pade od 3073 na 2874. Najbolj se dvigne kvota iz Anglije in severne (protestantske) Irske; od 34,007 na 65,721.

Korupcija na Poljskem.

Varšava, 23. marca. — Poljska zbornica je obtožila bivšega finančnega ministra Gabriela Czechowicza, da je potrošil 64 milijonov zlatov čez mejo budgeta.

Aleksander odpravil cirilico v Jugoslaviji

Latinica mora veljati za Srbe in Turke. — Urednik hrvaškega lista ustreljen. Izenačenje zakonika za vso državo.

Belgrad, Jugoslavija, 23. marca. — Kralj Aleksander je včeraj odredil, da se cirilica odpravi in uvede latinica po vsej Jugoslaviji. Stare in komplicirane cirilice, ki je bila v rabi tisoč let, je zdaj konec v Srbiji, Bosni, Hercegovini in Črni gori.

Izpremenba v pisavi bo stala milijone dinarjev — kajti natisniti bodo morali nove šolske knjige — toda korak je vreden te žrtve, kajti Jugoslavija zdaj stopi v kulturno vrsto narodov zapadne Evrope.

Zagreb, 23. marca. — Toni Šiegel, prominentni časnikar in urednik zagrebškega dnevnika "Novosti," je bil snoči ustreljen iz zasede pri svojem stanovanju, ko se je vračal domov. Morilec je neznan. Policija pripisuje umor političnim motivom.

Belgrad, 23. marca. — Vlada je včeraj sprejela izenačen zakonik za vso državo kakor je dekretiral kralj Aleksander, ki je pred tremi meseci prevzel diktatorično oblast.

Novi zakonik uključuje upravne reforme, na podlagi katerih so izenačeni oddelki državne uprave, mnogo departmentov je odpravljenih in vladno delo je zenostavljeno. Dalje kodeks kriminalnih, civilnih in trgovskih postav za vso Jugoslavijo.

Nadaljna reforma je v diplomatskem zastopništvu v inozemstvu; poslaništva in konzulati bodo v bodoče spojeni v smislu trgovskih pogodb, kar ima pomagati k večjemu eksportu jugoslovanskih kmetskih pridelkov.

Vlada je dalje sklenila, da stabilizira dinar na podlagi sedanje vrednosti kalkulirani na zlati bazi. Narodna banka v Beogradu dobi nalogo, da konvertira v novčanice del pričakovanege posojila, ki se porabi za stabilizacijo valute.

Revidiran bo tudi carinski tarif. V oddelku trgovine se ustanovi nova organizacija za razvoj trgovine. Formira se avtonomna hipotekarna banka z začetnim kapitalom šest milijonov dinarjev, ki bo posojevala kmetom denar na zemljišča. Uveden je tudi podroben sistem varčevanja v vseh oddelkih državne uprave.

Kralj Aleksander odpotuje v Zagreb meseca maja in ostane tamkaj dva meseca. Stanoval bo v nadškofovski rezidenci v Brezovici.

VELIK POŽAR.

Tri osebe ubite pri rešilnem delu.

Peoria, Ill., 23. marca.—Včeraj je nastal ogenj v poslopju Peoria market, ki ga je v kratkem času razdejal. Dva gasilca in čuvaj so bili ubiti pri nevarnem delu, štiri druge osebe pa so dobile težke poškodbe.

Ogenj je grozil sosednjim poslopjem in le s težavo se je gasilcem posrečilo, da so ga omejili. — Škoda povzročena po požaru se ceni na pol milijona dolarjev.

Nova delavska zmaga v Angliji.

London, 23. marca. — Ta teden so bile izredne poslanske volitve kar v petih volilnih okrajih v Angliji. V dveh so zmagali toriji, v dveh liberalci in v enem delavska stranka.

Trije ubiti v cerkvi.

Anniston, Ala. — V petek je tornado udaril naselbino Merrellton. Podrla se je tudi baptistična cerkev in tri osebe, ki so bile notri, so obležale mrtve, enajst je pa bilo ranjenih.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Feb. 28-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELAVCI BODO KONČNO LE ZMAGALI.

Boj, ki ga bije organizirano delavstvo v državi New York za penzijski zakon, ki naj služi starim in onemoglim, katerih moči so opešale in bile izčrpane, da ne morejo več s svojim umskim ali ročnim delom skrbeti za sebe, pokazuje, kako se trudijo privatni bizniški interesi zadržati razvoj človeške družbe v popolnejše forme. Pred legislaturnim odsekom so nastopili predstavniki ali zastopniki raznih privatnih interesov, katere je tje pritirala skupna želja, da se onemogoči ali prepreči socialno zakonodajstvo.

Argumenti, ki so jih navajali ti predstavniki reakcije v človeški družbi, so bili zelo luknjičavi; nekateri med njimi v toliki meri, da bi se jih človek, ki drži kaj na logiko in resnico, sramoval, ker bi se zavedal, da se mu pametni ljudje smejejo. Ali reakcija je slepa, kot je nasilna revolucija. Obe ne uvažujeta pametnih argumentov, ne presojata trezno in premišljeno, ako so njuni akti pametni, logični in bodo imeli trajne posledice. Obe se dasta voditi od hipnih uspehov, kajti hipni uspehi so njima več, kot cilj, za katerega se bojujeta. Zato se lahko v zgodovini prepričamo, da nasilni revoluciji sledi reakcija, čine reakcije pa pomandra napredek razvoja in potisne v zgodovinsko pozabljivost, pri tem pa gradi trajno podlago, na kateri gre razvoj dalje in nikdar nazaj.

Reakcija je proti zakonu za penzijoniranje starih in onemoglih navedla, kot vzroke, da bo industrija v državi New York bankrotirala, ako se potroši na leto dva milijona dolarjev za vpokojenje starih in onemoglih. Kako smešna je taka trditev! Ako bi res industrija države New York bankrotirala zaradi dveh milijonov dolarjev na leto za vpokojenje starih in onemoglih, tedaj bi bila industrija te države še v najprimitivnejšem stadiju, ne dosegla bi niti otroške dobe in mesto številnih tovaren v državi New York, katerih lastniki imajo na leto stotine in stotine milijonov dolarjev dobička, bi cvetela mala obrt s svojimi mojstri in rokodelskimi pomočniki. Ako bi se industrija države New York nahajala res v takem stadiju, bi ne bilo samo v mestu New Yorku od 40,000 do 45,000 pet in šestdeset let starih ljudi, ki so potrebni pomoči od države, da se prehranijo na stara leta. Sadovi od dela bi bili veliko bolj razdeljeni med onimi, ki delajo s svojim umom in rokami, kot so danes, ko industrija prinaša na leto milijone in milijone dolarjev dobička in se ta dobiček razdeli le med peščico lastnikov proizvajalnih in izmenjavalnih sredstev.

Druga taka smešna trditev torijev je bila, da bodo zemljiščni in hišni posestniki nosili vso težo davčne butare za ta dva milijona dolarjev. Kdo je večji posestnik nepremične lastnine kot ravno oni, ki lastujejo sredstva za blagovno produkcijo in distribucijo? In če ti nosijo najtežjo davčno butaro za vpokojenje starih in onemoglih, je to popolnoma pravično, saj so ti lastniki sredstev za blagovno produkcijo in distribucijo imeli največji dobiček od sadov dela vpokojenih starih in onemoglih, dokler so ti delali v industriji.

Tretji ugovor torijev je bil, če se starim in onemoglim dovoli pokojnina, tedaj bodo delavci zahtevali zavarovanje proti boleznim in brezposelnosti. Tudi ta ugovor ni le piškav, ampak je brezmiseln, kajti oni, ki s svojim umskim in ročnim delom skrbe, da se blagovna produkcija in distribucija vršita v človeški družbi, so najbolj koristni člani človeške družbe, ker ravno umsko in ročno delo obrani človeško družbo pred poginom.

Pomislimo, kaj bi se zgodilo, ako bi blagovna produkcija in distribucija zastali popolnoma samo za en mesec? Pričeli bi umirati zaradi lakote tudi oni, ki so si s sadovi dela onih, ki so opravljali produktivno in distributivno umsko in ročno delo v interesu vse človeške družbe, nagrmadili bogastvo, ali bi pa morali sami opravljati delo. Iz podjetnikov in privatnih bizniških interesov bi se izpremenili v navadne umske in ročne delavce.

Ti ugovori reakcije so dosegli toliko, da letos ne bo podvzete nobene akcije v legislaturi, da se sprejme postava za vpokojenje starih in onemoglih. Ali so delavci in ljudje, ki razumejo čas in razvoj v človeški družbi premagani? Niso! Prihodnje leto bodo zopet prišli s svojo zahtevo in ne bodo odnehali, dokler ne bo dosežena in končno tako spopolnjena, da bo zaslužila res ime vpokojitve starih in onemoglih.

Iz te primere bi se lahko nazadnjaki ali reakcijonarji tudi nekaj naučili. Ali ljudje, ki mislijo, da se kolo razvoja obrača nazaj, mesto naprej, se ne marajo učiti in rajše ostanejo nevedni, ker se v nevednosti najbolj dobro počutijo.

GLASOVI IZ NASELBIN

Louis Tishler preminul.

Pueblo, Colo. — V tukajšnji bolnici je umrl dne 16. marca Louis Tishler. V bolnici je bil kake štiri mesece, bolan je pa bil že nad šestnajst let. Bolehal je na naduhi ali takozvani miner's comsumption. Pri društvu ni bil nobenem. Pokopan je bil 19. marca. Imel ni nikakih sredstev. Slovenci v Pueblu smo zbrali, da smo mu vsaj deloma dostojno oskrbeli pogreb. Tisti, ki so zbirali in imajo imena darovalcev, bodo poročali o tem v Prosveti in priobčijo imena vseh, ki so pomagali oskrbeti pogreb.

Večkrat sem bil pri njem v bolnici, in kako je bil vesel, da ga je obiskal ta ali drugi. Zadnje čase se je preživljal s tem, da je prodajal kake male stvari. Ljudje so kupili. Pomagali smo mu, da se je skromno preživljal. Kako močan je zakon narave: boj za prehrano in boj za ohrano življenja. Bolan tako, da je včasih komaj hodil, je šel okrog, da dobi nekaj denarja za kruh in da si okrepi zdravje. Lansko leto v decembru je pa obležal in tedaj ga so vzeli v bolnico na okrajne stroške. Tisti, ki smo ga obiskali, smo vedeli, da ne ozdravi več.

Vidite, slovenski delavci, kako je žalostno, ako ni človek pri nobenem društvu. Imeti jih moramo in krepiti jih, dokler nimamo državnega zavarovanja.

Umrli Louis Tishler je bil zaveden proletarec. Tukaj v Pueblu je nekaj časa nazaj bil zastopnik Prosvete in revije 'Čas', kateri je najrajši čital. Zadnje čase mi je večkrat rekel, da človek mora čitati stvari, iz katerih se kaj nauči; torej univerzalno šolo. Zadnje čase je bil gnan iz ene "šendice" v drugo. Včasih mi je rekel: "Govorimo in vpijemo o sedanji diktaturi (sedanjem redu), ampak v gotovi meri je potrebna, ker sicer bi ljudje naredili s človekom tako kot z žogo — na cesti."

V bolnici me je prosil naj poročam, ko umre v Prosveti, da je umrl ter da smo mu oskrbeli pogreb. Naj zapišem izčrpek besed, katere si je dal zapisati v bolnici: "St. Mary's bolnica, 8. jan. 1929. Rojen sem bil v Šoštanju, Štajersko. Star sem 55 let. V Ameriko sem prišel l. 1900. Prepotoval sem dvanajst ameriških držav. V Alaski sem bil l. 1903. Naslov moje hčere v Sloveniji je: Marija Orel, Žekovec, pošta Mozirje pri Celju, Štajersko, Jugoslavija.

"V Pueblo sem prišel l. 1916, že bolan. Bolehal sem že prej, do zdaj sem se sam preskrboval. Iz srca bi rad videl, ko umrem in se uredi pogreb, če kaj preostane, da se pošlje moji hčeri, omoženi od leta 1920.

"Bil sem član Slovenske narodne podporne jednote v Roslynu, Wash., in ustanovitelj društva št. 11. Pozneje, radi razmer sem pustil jednoto. Dolgo sem bil tudi pri "Avstrijski bolniški podporni zvezi" v Frontenacu, Kans. Zgubil sem tudi to. Pozneje, radi bolezni, nisem mogel več pristopiti v nobeno društvo."

Umrli Louis Tishler nima nobenega sorodnika v Ameriki.

Da se je oskrbel pogreb umrlemu, zato so se potrudili člani in članice društva "Orel" št. 21 SNPJ. In prav je tako, saj je bil umrli tudi med graditelji in pionirji, ki so delali za Slovensko narodno podporno jednoto, da se je razvila v orjaka, ki je v ponos in obenem arator slovenskemu življenju tostran Atlantika. — **J. Hočevar.**

S potovanja.

Farrell, Pa. — Dne 7. marca ko sem šel na farrellsko postajo, da odpotujem v druge naselbine za naročnino Prosveti, sem na kolodvoru srečal znane rojakinje Mary Germadnik in Rozman. Na vprašanje kam gredo, so mi povedale, da se peljejo v Pittsburgh h kosilu, nato pa v Copperdale. Kakšna sreča, da sem imel na tako dolgem potovanju tako prijazno družbino, ki bi mi prav prišla vsaki dan.

V Pittsburghu smo se razšli, jaz sem šel po svojih opravkih, one po svojih. Pred odhodom smo se dogovorili, da se še vidimo. Še tisto popoldne sem se podal v dobro mi poznano naselbino Library. Ta naselbina mi je znana že odkar so se začeli naši rojaki vanjo naseljevati. Tam živi veliko število mojih prijateljev in prijateljic. Pa vzlic temu sem se ustrašil, ko je prinesla rojakinja Dramatova metlo v sobo, v kateri sem jaz čakal odrešenja pri mizi. Kmalu se je potolažila in položila metlo v kot. Z očmi sem se ji tako lepo zahvalil, da je tako uganila česa potrebujem in kaj je potreba potniku. V par minutah so že bilo na krožniku tri domače klobase, pa še nekaj drugega zraven kar Billy Sunday zelo sovraži (javno).

Pogledal sem v imenik naročnikov na Prosveto in se podal na obisk k rojakom. Pri tem sem opazil veliko nezadovoljstvo med delavci radi razmer na premogovnem polju. Večina se pritožujejo ljudje, da se ni pošteno delilo podporo rudarjem začasa stavke, pa od strani drugih organizacij, ker naše da so bile še najbolj poštene. Druge da so dale v največ slučajih tistim, ki so najmanj potrebovali. Tako so mi pravili pošteni naši rojaki, naročniki Prosvete. Nekateri so mnenja, da hoče kapitalizem uničiti unijo, drugi pa pravijo, da jih Bog tepe, ker čitajo nekateri brezverske liste, Prosveto in Proletarca.

No, taki ljudje so pa usmiljenja vredni, ker žive še v srednjeveškem času po njih mišljenju. Veliko število rojakov je ponovilo naročnino na Prosveto, nekaj pa sem dobil novih naročnikov. Hvala sem skupaj! Na tem mestu se zahvaljujem tudi vsem rojakom in rojakinjam za postrežbo, prijaznost in gostoljubnost. — Od tu sem se podal v naselbino Findville in Copperdale, kamor so me tamošnji uradniki društva št. 427 SNPJ povabili. Hvala vsem rojakom za izkazano naklonjenost, posebno pa tajniku in blagajniku. Ustavil sem se bil še pri predsedniku društva, ker sem se sešel spet z mojima znankama iz Farrella, ki sta tistega dne odpotovali nazaj proti domu, jaz pa v Library.

Obiskal sem Washington okraj in naselbino Meadow Lands, kjer sem obiskal rojake, najprej pa družino Ferlič; gospodinja mi je postregla s pristnimi kranjskimi klobasmi in s pohanjem. Iskrena hvala! Obenem se zahvaljujem vsem tamkajšnjim naročnikom za naklonjenost. Imenitno sem se v tej naselbini zabaval z našimi rojaki do polnoči tistega večera, drugi dan pa sem se odpeljal v Canonsburg, Pa., še pred odhodom me je pa rojakinja Ferlič povabila na okusen gulaš; tako je storila tudi rojakinja Rupnik. Mnogokrat: hvala!

Prišedši v Canonsburg sem se ustavil pri mojem prijatelju Frank Ipavcu. Prihodnjič povem, kako se mi je godilo v tej slovenski naselbini.

Anton Zidanšek, zastopnik Prosvete.

V klubu "boljših ljudi."

Springfield, Ill. — Pred par dnevi so tukajšnji suhači vdrli v klub takozvanih boljših ljudi. No, dobili so pometača, drugih pa menda niso nadlegovali. Povedal jim je, da sploh ne govori s tako gospodo ter da samo pometa, da nič ne vé. "Ta boljši" so se zarotili, da bodo tožili. Kajpak, kdo bo pa sodil? Sami sebe menda ne, ker ni nihče tako vrtoglav. Bomo videli kaj bo.

Suhači so našli precejšnjo količino prav okusne prepovedane pijače. Zgleda, da prohibicija osušava le revnejše sloje — z zaporom in kaznijo. Pred časom, neko nedeljo, me je povabil prijatelj (ne Slovenec), naj pridem k njemu, da bova pogledala, "koliko ga je še v sodu.' Pričela sva meriti najprej z glaški (mm, pristen kalifornijec). Peljal me je v klet, da zmeriva sod, v katerem je bilo kapljice okrog polovico soda. "Kaj bo z njim," je dejal lastnik, kajti prohibicija je že tu." Svetoval sem mu, naj se nikar ne razburja, saj ne bo tako hudo. In v resnici ni bilo.

V Sloveniji je nekoč živela revna družina, ki je obstojala iz treh oseb: oče, mati in sin. Oče je bil prileten, sedemdesetletni starček, sin je bil dober čevljar. Prišel je v deželo sveti večer, družinski trojici pa se ni nič kaj dobrega obetalo za božične praznike. Sin je pridno dokončaval nove škornje za vaškega fanta, oče pa je nestrpno korakal po sobi. Sin ga začudeno opazuje, kaj mu je šinilo v glavo. Oče se odpravi ven, pa se kmalu vrne z bariglo pristne kapljice. Pili so vsi trije. Sin je zvedavo vpraševal očeta, kje je vino dobil (stara sta bila oba gluha), nakar stari zavpije starki, da ga je dobil v "kaplanovem kevdru." Urno je skočila starka na noge in hotela zvedeti, če se ga še "kaj dobi pri kaplanovih." Starček je z veseljem prikimal in dejal, da "ga je še dosti v kaplanovem kevdru.'

To je sicer resnična dogodivščina, ki pa vsled okolščin ne more biti tako jasno povedana, kakor sem želel, ker v takih slučajih se ne sme vse povedati.

A. G.

Kratke vesti.

Burgettstown, Pa. — Naj tudi jaz pričnem ta dopis z opisom naših delavskih razmer, kakor je to navada pri večina naših dopisnikih. V tukajšnji tovarni se dela še precej dobro, premogorovi pa obratujejo le srednje. Upam, da bo na spomlad in čez poletje veliko boljše.

Redno čitam Prosveto, ki prinaša obilo podučnega in vrednega štiva vsaki dan, čitam pa tudi razprave v glasilu, v katerih nekateri priporočajo izboljšanje te ali one točke, nekateri pa "pritiskajo" na glavne odbornike, če jim ni količkaj prav. Moje mnenje pa je, da naj se pravila jednote povsod izpolnjujejo pri vsakem društvu, pa ne bo nobenih sitnosti.

Na društvenem polju sorazmerno z razmerami dobro napredujemo, če se v danih razmerah sploh da govoriti o napredku. Stavka, ki je trajala dolge mesece, je pustila sled, ki ne bo tako hitro izginil. S takimi dejstvi je pač treba vselej računati, kadar se omenja napredek in zakaj se ne napreduje na društvenem polju. Drugič več.

Iskren pozdrav čitateljem Prosvete. — **Poročevalec.**

Mladinska veselica.

Bridgeville, Pa. — Tukajšnja mladinska godba "Bridgemont Boys' Band" priredi dne 6. aprila zabavni večer. Ta veselica se vrši pod pokroviteljstvom tukajšnjega Slovenskega doma, katere prebitek pa gre v korist omenjeni godbi. Zabava se vrši na Liberty streetu.

Mladinska godba sedaj proizvaja že lepe komade, a poleg nje bo na veselični večer igral tudi izvrsten orkester. Mladini najložje ustrežemo in pomagamo s tem, da se omenjenega večera udeležimo njih veselice v velikem številu.

Na svidenje 6. aprila!

Louis Dernošek, tajnik.

Veselica novega kluba.

Coverdale, Pa. — Sporočam javnosti, da smo tukaj pred kratkim ustanovili klub, ki se imenuje "Jugoslovenski izobraževalni in zabavni dom". Naznanjamo vsemu jugoslovanskemu občinstvu okolice, da ta klub priredi dne 13. aprila zvečer veselico pri A. M. Tishlerju na Library roadu.

Uljudno vabimo, da nas obiščete ta večer v velikem številu od blizu in daleč. Pripravljalni odbor preskrbi vse potrebno, kar spada na take zabave, da bo vsak posetnik zadovoljen v vseh ozirih.

Na veselo svidenje!

John Mur, tajnik.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Še o "pravoverju."

Zadeva klerikalnega sociologa Ryana je še "na karpetu". Naš Trunk, ki se je vmešal v mojo polemiko z br. Gardnom, je napisal štiri kolone zagovora. Zdi se mu, da je Garden premalo odgovoril, zato mu on suplementira. Stvar bi me ne zanimala, če bi Trunk po svoji stari navadi ne zavijal.

V glavnem hoče narediti vtis, kakor da sva Garden in jaz strašno zaropotala drug na drugega zaradi "fathra" Ryana. Smešno! Čitatelji "Prosvete", ki se zanimajo za to stvar vedo, da ni bilo nobenega krika, nikakršnega "dajanja pod nos" in nobene žalitve od moje niti od Gardnove strani. Razpravljala sva čisto objektivno in stvarno. Sicer je za br. Gardna kakor za mene postranskega pomena, kako g. Trunk sodi o predmetu polemike, ne bom pa vsaj jaz dopustil, da se zadeva vtika v cunje osebnega strašila.

Molek nikomur nič ne diktira! Zato je vsaka Trunkova kvasitev o "diktatorskem jagnjetu" navaden bunk. Moje besede, ki se tičejo definicije socialne pravičnosti, je g. Trunk zavil po svoje in naredil iz njih slamnatega moža, ki ga potem mikasti v Gardnovem imenu. Smatram, da je Garden prav tako dober socialist kot sem jaz, in smatram, da imava oba pravico diferirati in povedati drug drugemu, v čem se ne strinjava, ne da bi bilo treba kaj diktirati drug drugemu.

Moje besede, da "socialisti ne hodimo po definicijo socialne pravičnosti v šolo reformističnih kvekov" je Trunk zavil na način, kakor da jaz sedim na prestolu "mi" in zmerjam Gardna z reformističnim kvekom — dočim sem jasno zapisal, da mi vsi — Garden, jaz in vsi drugi, ki soglašamo v načelih — imamo svojo definicijo socialne pravičnosti, katera je kajpak drugačna od one, ki jo prodajajo kveki. G. Trunk bi si lahko prihranil dolgo pridigo, ki jo je zmašil na napačnem umevanju dotičnega odstavka — in kakršne socialisti prav nič ne potrebujejo — če bi razumel ali hotel razumeti kaj čita.

To, da se prepričani socialisti drže svojih principov in gledajo na razmere v luči dejstev, imenuje g. Trunk "strašno naduto stališče". Njemu bi bilo ljubše, če bi se socialistični delavci vrteli v metafiziki kakor pes okrog svojega repa in nasedali vsakemu socialnemu kveku, ki prodaja slaščo vodo po pet centov za vse socialne bolezni. Naka! — Medtem pa leadvillski filozof strastno prisega na svoje doktrine kot edinozveličavne, najboljše in prave — in to ni nadutost. Socialisti vsak čas rečemo: Pokažite nam kaj boljšega, pa gremo z vami! Ali je g. Trunk kdaj tako rekel? Ne, on smatra sebe na edino pravem stališču — in to pri njem ni nadutost! Ni ortodoksizem!

V polemiki z br. Gardnom sem tudi zapisal, da socialisti [illegible] da se oblike človeškega [illegible] spravijo v skladje z [illegible] faktičnih razmer. S tem je rečeno, da naj kulturni napredek koraka paralelno z ekonomskim napredkom, ne pa [illegible] odzad; kulturne vrednote, ki so bile mogoče dobre za [illegible]sko družbo, ne zadostujejo [illegible] za industrijsko družbo. G. Trunk je to brž stlačil v fajfo svoje dogmatične morale in [illegible] zofizma ter izvaja, da to [illegible]ranje izključuje vsako [illegible] in če socialist izkorišča [illegible], niso pritožbe na mestu, ker po načelih dejanskih razmer je izkoriščanje in vsaka [illegible] v redu. To Trunkovo brbljanje je navaden "klapstrap", ki nima repa ne glave. Namen pa je jasen. Trunk [illegible] prikazuje socialiste za [illegible].

[illegible] si zapomni, da socializem [illegible] tudi svojo etiko, ki [illegible] vsako izkoriščanje [illegible] po človeku. Seveda ne [illegible] vprašali, če je Ryanu ali [illegible] drugemu socialnemu kveku to prav ali ni.

Znanstveniki i[illegible] "večno luč"

New York City. — Na zborovanju American Instituta je bilo pred kratkim zanimivo predavanje o korakanju vede, ki vodi do razvoja luči, ki bo svetila neprestano in brez vročine ter se bo obnavljala sama. Dr. E. Newton Harvey, profesor na princetonski univerzi, je bil predavatelj. Rekel je, da "živa luč," kakršno imajo kresnice, je baza, iz katere poteka nova iznajdba, ki bo neizmerno koristila človeštvu.

Koraki k tej iznajdbi so zelo težavni. Znanost pozna do danes štirideset skupin živali in dve skupini rastlin, ki svetlikajo ali oddajajo svetlobo. V splošnem prevladuje misel, da je v teh živalicah in rastlinah fosfor, ki daje svetlobo, ali to je zmota. Nekaj drugega je, kar je težko posnemati.

"Mrzla luč" in lučica, na primer pri kresnicah, je kombinacija vode, kisika, luciferna in en[illegible]. Luciferin je pri tem glavno tvorivo. Luciferin je bistveno [illegible], ki se nahaja v vseh živih [illegible]. Enzimi so kemični tvorci [illegible]sti v telesih, dinami, ki so [illegible] majhni, imajo pa mogočen [illegible].

[illegible]dar pride luciferin v dotiko s kisikom, se oba združita v oksi[illegible], katera proizvaja svetlo[illegible]. Vloga enzimov v tem pro[illegible] je, da omogočijo oksidacijo ([illegible]stvo).

Problem je zdaj tale — kakor je pojasnil dr. Harvey — kako [illegible] enzime. Vse drugo je lahko. Bistvenost luciferina je že dobro znana. Glavno vprašanje je, kako umetnim potom narediti enzime. Čim se to dosežejo, je ključ do "večne hladne luči" tukaj. Možno bo narediti svetilko, ki bo močno svetila, njena luč ne bo pekla in nikoli ne [illegible], ker se bodo potrebne snovi neprestano obnavljale.

Napredne revije

"Svoboda", mesečnik delavske kulturne organizacije "Svobode" v Sloveniji, ima v svoji tretji (marčevi) številki sledečo velezanimivo vsebino:

Henrik de Man: Socializem kot kulturno gibanje (nadaljevanje). — Cankarjeva družba. — Tone Čufar: V januarju zaprtim sodrugom, pesem. — Ivan Molek, Chicago: Good-by Hunky! — Vprašanja delavki, pesem. — Ciril Štukelj: Socialistična kulturna zveza. — Kurt Tucholsky: Žaromet skozi noč. — Kaethe Kollwitz: Beda, slika. — Tone Seliškar: Pismo, pesem. — Knjižnice. — Delavski šport. — Naše podružnice.

Revijo toplo priporočamo čitateljem "Prosvete". Stane za Ameriko $1.00 letno in naroča se pri "Proletarcu", 3639 W. 26. st., Chicago, Ill.

"The American Mercury". V aprilski številki tega magazina, ki izhaja mesečno v New Yorku, dobi pa se v vsaki prodajalni knjig in revij, je izšlo novo delo Louisa Adamiča z naslovom "The Country of Laughs". V tem delu opisuje avtor svoje vtise iz "bohunskega" življenja v Ameriki.

Nova slovenska opera

Ljubljana, 29. febr. 1929.

Že leta in leta se govori, da pripravlja in piše komponist Kogoj Marij opero na tekst Leonida Andrejeva dramo "Črne maske." Eno leto se že govori, da je opera napisana in da jo opera ljubljanska študira. In zdaj z gotovostjo obljubljajo premijero tega dela še to sezono. Lani je študiral glavno vlogo baritonist Holodkov, ki pa je odšel iz Ljubljane, letos jo študira že od novembra baritonist Primožič.

Marij Kogoj je eden izmed mladih slovenskih komponistov, ki je napisal že mnogo zborov, ki so jih peli z uspehom. Tako so prav to sezono peli učitelji in učiteljice njegov mešani zbor "Vrabci in strašilo." S to opero, za katero mu je dala pobudo drama Leonida Andrejeva, je pisal od 1922 do 1926 leta. Tedanji režiser Putjata je namreč hotel uprizoriti dramo "Črne maske" in tedaj bi bil moral Kogoj napisati scensko glasbo. Iz tega osnutka je nastala opera. Po mnenju ravnatelja naše opere Poliča, je opera prva resna slovenska opera, ki bo zrela tudi za eksport. Premijera, ki bo marca, bo pokazala, v koliko je mnenje ravnatelja trdno.

Vesti iz Jugoslavije

ELAVSKA ZBORNICA, ZADRUGE IN BREZPOSELNI.

(Izvirno.)

Ljubljana, 25. febr. 1929.

Zima s svojim hudim mrazom najbolj zadela tiste, ki so brez ma in krova, brez dela in brez ojcev, ki bi skrbeli zanje. Preščeni samemu sebi in zimi, ez potrebnega oblačila in brez epotrebnega kota so bili ti ezposelni potrebni vsekakor dpore in pomoči drugih ljudi, ustanov. Ko se je bližala oritev palače Delavske zborce, je odbor Delavske zbornice enil pomoči tem brezposelnim. sam dan otvarjanja proslave oritve Delavske zbornice je zastopnik Delavske zbornice magistrat, da se skupno dovore o akciji, ki jo je treba dvzeti za pomoč onim s ceste, im brez posla. Magistrat je pripravljen pomagati v tej ciji. Sklenili so ustanoviti po stu javne čajnice, kuhinje, er se bo potrebnim brezposelnim delil čaj in kruh brezplačno. ke čajnice bi bile razmeščene vseh delih mesta. Poleg tega šel zastopnik Delavske zbornice k velikemu županu radi javnih ogrejevalnice, kjer bi se lahko brezposelni delavci in delavki ele podnevi. Veliki župan je volil, da se v ta namen sme biti prostor, kjer je poprej bila nameščena borza dela. Oboje cij torej je uspelo.

Pred tednom so bile otvorjene vne okrepčevalnice, čajnice, ki aj že teden dni nudijo vsej kaj pomoči bednim slojem. Delati so začele dne 15. t. m. poidan. Takrat med siromašnimi sloji še ni bilo pravega razevanja za to napravo, pač pa bil že drugi dan precejšen val na okrepčevalnice po vsem estu. Od pondeljka je posetnic stalno naraščal in je štelo njih doseglo zdaj že 3000. i dobe poleg čaja še prav tan in dober pšeničnoržen hlebk po 10 dkg. Dostikrat se zgoda v okrepčevalnicah zmanka kruha. Zakaj na nekatere hinje je naravnost naval. Tako posebno na okrepčevalnice v elavski zbornici, v prostorih jaške kuhinje Domovine ter na repčevalnico v Florjanski uli-

Prva delavska parna pekarna adruga) na Tržaški cesti dovlja sedaj dnevno nad 2900 ebčkov, ki jih računa po 40 r. Po podatkih zbranih na sonno-političnem uradu na magiratu, je bilo v enem tednu razljenih med siromašne sloje oli 1000 hlebcev. Ostale poebščine je poceni dobavila rdka Šarabon in sicer 765 kg dkorja, 27 kg čaja in mnogo non. Hlebčkov se je v enem dnu rozdelilo nad 19.000. Vsekor je to precejšnja pomoč ezposelnim in je stalo to enodensko podporno delo okoli .000 dinarjev, kar bosta krili elavska zbornica (20.000 Din) Mestna hranilnica (6000 n). Okrepčevalnice bodo odte brez dvoma še do 1. marca mogoče še dlje, ako bo poeba. Zadruga **Delavska pekar**- se je tudi odločila, da bo pridnje dni dobavila tudi večjo ožino kruha za brezposelne zplačno.

Brezposelnih je bilo v januju v Ljubljani 179, ki so premali podpore s strani socialnoličnega odedlka mestne občiljubljanske. V ta namen je al magistrat že v januarju 683 Din. V februarju pa je vilo brezposelnih še naraslo bo tudi narasla podpora s ani mestne občine. Zelo mnoje brezposelnih privatnih naščencev, kovinarjev, trg. sodnikov in čevljarskih pomočkov. Zategadelj je bila taka cija javnih okrepčevalnic neorečno na mestu, in gre velihvala v tem oziru Delavski rnici, ki je s takim dejanjem jbolj proslavila svojo otvori, in zadrugi Delavska pekar- ki je pokazala s tem, da je Prva delavska pekarna!

Tudi v Mariboru so sledili tem ljubljanskemu zgledu in so tanovili razne javne okrepčelnice, kjer so brezposelnim deli čaj in kruh. Tekom prvega dna so izdali v čajnici na mariškem Glavnem trgu 14.430 rcij čaja in kruha. Število danih porcij je raslo iz dneva dan. V nedeljo je bilo izdanih 00 porcij, v torek 1600 porcij, sredo 2300, v četrtek 3050, v petek 3080, v soboto pa že 3100. Poleg te čajnice je v mestu še ena, ki je izdala v teh dneh do 4000 porcij brezposelnim ter je torej v obeh čajnicih ali okrepčevalnicah bilo tekom tedna izdanih okoli 15.000 porcij čaja in kruha.

Tako so brezposelni s podporo delavskih ustanov prebili mnogo lažje to hudo zimo, ki bi jih brez te pomoči silno tepla.

Nad Ljubljano tri solnca.

Ljubljana, 20. febr. 1929.

Včeraj so imeli Ljubljančani priliko videti na nebu kar tri, nekateri celo pet solnc. Včeraj je prvič posijalo solnce. Kmalu po pol deseti uri so zagledali Ljubljančani mavrice v bližini solnca in na obeh straneh proti solncu obrnjenih. Mavrice so to sliko clepšale. In ljudje so postajali po ulicah in strmeli v nebo.

Seveda so koj spravili ta priroden pojav, ki je sila redek, v zvezo z nastopom šib božjih, ki jih bo bog poslal nad nas. Ali pa bo celo sodni dan, ali pa kuga, lakota in povodenj . . . vse je bilo v tem pojavu razbrati. Nekateri so spet videli kar pet solnc, kar naj bi pomenilo še hujše. Vsi so strmeli. — Tudi iz drugih kraje poročajo, da so videli ta pojav, vendar ne daleč naokrog.

Je pa to le izreden priroden pojav, ki ga je univ. prof. Zupančič razložil sledeče: Prikazen je posledica različnih zračnih struj. Na kraju prikazni sta zadeli skupaj dve struji zraka, topla in mrzla, redka in gosta, zaradi česar sta se pojavila zaradi refrakcije dva polarna solnca. Ta pojav je podoben fata-morgani. Je to prirodni pojav prehodne dobe iz hladnega v toplejše in se zelo pogosto kaže v polarnih krajih. Pri nas je to bila le posledica skoro abnormalnih vremenskih razmer, nikakor pa ni to kako "znamenje" za kaj hudega.

Čudovo pa je, da so taki pojavi prirodnas silno redki. Edini dokaj zabeležen primer takega izrednega pojava na nebu najdemo v kroniki zgodovinarja Valvazorja "Die Ehre des Herzogtums Krain." Tam piše, da so se pojavili tri solnca malo pred kmečkim mrtvori in se niti Valvazor ne more otresti dojma, da so ta znamenja, ki jih sicer smatra za naravne pojav, pomenila nesrečo, predvsem kmečke punte. Takole piše: "Kmalu po prihodu l. 15[illegible] dalo nebo znamenje, čeprav naravno, vendar pa podobno znamenje, ki je napovedovalo izredne dogodke. Dne [illegible] marca so se namreč pokazala nad kranjskem obzorju tri solnca v treh mavricah, poleg tega pa ognjena vojska, ki se je borila med seboj. Kmalu nato so kmečje spet začeli postajati puntarski."

Torej pred 414. leti je bil enak pojav treh solnc. Od takrat se podobne ni pokazala ta prikazen do včeraj, ker bi sicer tak slučaj ostal zabeležen v Raki kroniki. Lahko torej trdimo, da nad 400 let niso "Kranjci" videli takega pojava. Mi smo ga bili spet deležni.

Ves dan se je govor sukal okoli tega dogodka nature, danes je že več ali manj pozabljen.

Plazovi tirjajo žrtve. Zopet so poročila o novih nesrečah plazov. **Vinko Grčar,** posestnikov sin iz **Spodnjega Pijavškega pri Krškem,** je nesel na pepelnično sredo v mlin pod Strmo reber. Nazaj grede ga je zasul velik plaz. Domači so mislili, da je gotovo obiskal sestro, omoženo v sosedni občini, pa ga niso do predvčerajšnjim niti iskali. Predvčerajšnjim pa so ga izkopali iz plaza **mrtvega.**

Iz Sv. Andraža v Halozah nam poročajo enako o smrti dveh deklet pod plazom. V **Gradišču** je 22-letna dekle Matilda Vidovič delala tir po strmini k vodnjaku. Suhe snežene plasti so zdrknile po strmini ter odnesle dekleta 10 minut daleč v dolino. Po dolgotrajnem odkopavanju so jo našli **mrtvo.**

V **Trdobojcih** pa sta šli dve **deklici Juliana in Marija Šmigst** k studencu, ki se nahaja pod strmo rebrijo, po vodo. Sneg se je prav v tem času vsul po rebri preko deklic in ju zasul. Julijani se je posrečilo izkopati se iz snega dočim so Marijo po dveurnem odkopavanju našli **mrtvo.**

V petek 15. t. m. se je mudil pri domačem županu **Matevž Končan,** posestnik iz **Šent Jošta nad Vrhniko.** Med četrto in peto uro popoldne se je vračal domov. Izbral je bližnjico, ki drži po strmem bregu v dolino do njegove hiše. Še tristo korakov pa bi bil doma. Steza je peljala čez drčo, po kateri spuščajo drva. Drča je bila zasuta s snegom. Končan je bržkone sprožil s svojimi koraki plaz, ki ga je nesel globoko doli do potoka ter ga pokopal pod seboj. Žena je mislila, da je ostal mož pri županu, da pomaga delati. Ko so ga spet v soboto zaman pričakovali, so začeli slutiti nesrečo. V nedeljo dopoldne so ga res našli mrtvega, zakopanega v snegu. Zapušča ženo in štiri male otroke.

Tudi v vasi Vine pri Zagorju je sneženi plaz zasul kmeta Čebina, ko se je vračal v Zavine. Zasul ga je do vratu in se radi starosti ni mogel izkopati iz snega. Nedvomno bi zmrznil, da ni nekoliko kesneje prišel po isti poti fant, ki ga je potem izgrebel iz snega.

V Hrastniku je sneg zasul več hiš tako, da so morali prebivalci po lestvah skozi okno. Tudi je drug sneženi plaz zasul cesto, da je bil dlje časa promet nemogoč. Iz Veliko Loke na Dolenjskem pa poročajo, da se je neka hiša zrušila pod težo snega. Zgodilo se je to posestniku Puclju. Nezgoda bi kmalu zahtevala dvoje žrtev. K sreči sta oba, ki sta bila v hiši, še pravočasno skočila iz hiše v hlev.

V Sloveniji je drugače vreme toplejše in celo solnce topi sneg s streh in ulic. Promet po železnici se urejuje in imajo zamude le še beograd**ski** vlaki, kar je posledica snežnih viharjev v Sremu.

Plazovi tirjojo žrtve, sipljejo se v dblino in zasipljejo ljudi. V silnih množinah drve v dolino snežni plazovi. Zlasti je sedaj prizadeto prebivalstvo v Halozah, na Štajerskem. K našemu poročilu o tragični smrti petih oseb pri Sv. Trojici v Halozah, poročamo še, da je 40-letnega posestnika Franca Perneka zasul tako ogromen plaz, da je dvajset mož kopalo dva dni, da so ga lahko dvignili iz snega.

Most pri Zidanem mostu se začne graditi.

Ljubljana, 26. febr. 1929.

Odkar obstoja Jugoslavija in je postala proga Ljubljana-Beograd glavna prometna žila naše države, skozi vseh teh 11 let je bila ena glavnih zahtev Slovenije zgraditev trikotnega mostu na Zidanem mostu, ki naj bi poenostavil in zelo olajšal železniški promet z vso državo. Letos se je železniška uprava odločila, da reši to vprašanje v smislu dolgih zahtev in resničnih potreb. Ljubljanska železniška direkcija je baje že izdelala tozadeven načrt ob sodelovanju strokovnjaka za železniške zgradbe ing. Kavčiča. Še ta teden se bo odločilo, kateri tvrdki naj se posamezna dela v graditvi mostu oddajo. Pomladi mislijo že pričeti z delom. Trikotni most v Zidanem mostu bo eno največičastnejših del moderne gradbene tehnike ter se po velikopoteznosti zamisleka ne bo mogel primerjati z nobenim viaduktom v naši državi. Njegova dograditev bo prinesla Sloveniji precejšnje koristi ter bo z zboljšanim prometom še tesneje spojila državo. K uresničenju te namere je doslej največ oviralo vprašanje financ, ki pa je sedaj že rešeno in smemo skoro gotovo računati, da začno pomladi na Zidanem mostu postavljati nov most.

Smrtna kosa. V splošni bolnici v Ljubljani je umrla v 53. letu starosti Ivanka Outratova, soproga železniškega uradnika. — V Kranju so umrli: Ivan Česenj, sodar in posetnik, Marija Eržen, zasebnica; Stanko Švegelj, dijak IV. gim. raz. in Apolonija Bradaška, mati cerkvenega slikarja. — V Kandiji je umrla po dolgi bolezni gdč. Ana Škerlj. — Na Runeču pri Ormožu pa je ugrabila smrt po kratki težki bolezni posestnika Antona Polaka. — Umrla je v Ljubljani v visoki starosti 86 let Terezija Podlesnik, tašča Vaclava Talicha, šefa češke filharmonije in odvetnika dr. Božidarja Voduška. — Umrl je tudi Peter Aleš, star 69 let. — V Ločni pri Novem mestu je umrla Josipina Medved, lastnica posestva Trebesgilt, stara 70 let. Po kratki težki bolezni je umrla Josipina Korošec, posestnikova soproga.

IZ PRIMORJA

Bilanca mraza in burje v Ilirski Bistrici. Sedaj šele, ko je odnehalo strašno vreme in so vzpostavljene komunikacije, je mogoče povedati javnosti, koliko je trpela Bistrica z bližnjo in daljno okolico v letošnji zimi.

Mraza je bilo do 36 stopinj pod ničlo največ, 20 do 22 stopinj pa je bilo skoro ves čas cela dva meseca. Snega ogromno, strašni snežni meteži, silen veter. Komunikacije so prenehale. Železnica je počivala, avtobusi so izginili, trgovina z lesom je bila docela paralizirana.

Mraz je napravil veliko škode. Živina ni imela vode, ker so zamrznili vodnjaki in cisterne, nedostajalo je krme in tako je živina stradala in shujšala. Drva so pogrešali v marsikaki hiši, ker ni bilo mogoče iti v gozd. Kmetovalci so ob semena, ker so zmrznila, zlasti ona za krompir.

Burja je divjala pogostoma, najhujša pa je bila pretekli četrtek in petek, ki je povzročila veliko škodo. V Podgrajah, Žabičah, Kuteževem in drugih naselbinah so trpele strehe. Pet odstotkov kmečkih hiš je docela razkritih, vse druge na pol. V Bistrici je burja odnesla z nove Opresnikove vile celo streho in z njenimi deli se je poigravala in jih razmetala na vse strani. Hitrost burje se je računala na 150 km na uro. Trgala je veje z drevja, izkoreninila več dreves, zakrivila razpok električne napeljave, premetavala vozove in konje.

Polno ljudi je ranjenih. Trpeli so hudo zlasti šibkejši. Neko gospodično je burja v Bistrici vrgla v izložno okno. Dobila je težke poškodbe na obrazu in na rokah. Takoj so jo odpravili v bolnico na Reki.

RAZNO

Strašna smrt starega samotarja v ognju. V Javorju pri Črni na Koroškem je v samotni leseni koči živel preko 40 let Gregor Srebe, 58-letni najemnik in samotar. H koči pripada tudi nekoliko sadnega vrta in travnika, last grofa Thurna Iz pridelkov tega zemljišča se je samotarski najemnik Srebre lahko preživljal. Zadnje čase pa je obolel na hripi in je dosti trpel v tej bolezni, ker je bil tako navajen na svojo samoto, da ni nikogar najel za postrežbo, ali pa klical na pomoč. Samo od časa do časa je kdo iz soseščine pogledal k njemu.

Ko je 6. marca ob 7. zjutraj prišla mimo Srebretove koče slučajno rudarjeva žena Katarina Selinšek, je že v prvem jutranjem svitu opazila, da uhaja iz vseh odprtin lesene koče sumljiv dim. Sluteč nesrečo, je Selinškova pohitela h koči ter skušala odpreti vrata. Takoj je opazila, da so bila vrata spodaj že osmojena in ogorela in ko jih je poskusila odpreti, se niso dala, dasiravno niso bila zapahnjena. Od znotraj se je moralo v vrata nekaj upirati, ali pa je ležalo tik njih. Selinškova je poklicala soseda rudarja Nagernika. Ta se je takoj napotil h koči ter se z vso močjo upri ob vrata.

Ko so se vrata odprla, je rudar od groze odskočil par korakov. Tik vrat je ležalo nekaj človeku podobnega, a gorečega kakor bakija. Nagernik je začel ogenj dušiti s snegom in rokami. Bilo je seveda prepozno. Od nesrečnega samotarja Srebreta je ostal od ognja kolikortoliko nepoškodovan le gornji del života, spodnji pa je bil že popolnoma sežgan.

Po raznih znakih se da sklepati in tudi uradna komisija je ugotovila, da je hotel bolni samotar v jutranjem mraku iz koče in da je imel v rokah gorečo svečo. Pred vratmi, ke predno jih je odpri, pa se je moral zaradi slabosti zgruditi na tla. Mogoče ga je zadel celo mrtvoud. Goreča sveča, ki je padla tik njega ali na njega, mu je užgala obleko. Na goreči obleki se je sveča topila, kar je silo ognja pojačalo.

Strašna smrt, ki je nesrečnega samotarja doletela ravno na njegov rojstni dan, vzbuja splošno in globoko sočutje.

RAZNE VESTI

STAROSTNA MEJA DELA PREGLAVICO DELAVCEM.

Zavarovalne družbe ne marajo zavarovati delavcev, ki so stari nad štirideset let.

Boston, Mass. — Tukajšnje delavstvo je skozi svojo lokalno centralno organizacijo odredilo, da se naravnavijo študije o ukazu podjetnikov, po katerem ne sprejemajo delavcev, starih čez štirideset let, v delo. Zavarovalne družbe, ki ne marajo zavarovati delavcev, ki so dosegli starost štirideset let, so precej pripomogle k temu sporazumu podjetnikov.

Ako je to resnica, kar bodo dokazale študije in preiskava, bo temu lahko odpomoči, kajti država Massachusetts bo lahko uvedla državni odškodninski sklad za poškodbe, ki jih delavci dobe na delu.

Ameriška delavska federacija nabira podatke po vsej deželi, zakaj se podjetniki branijo sprejemati v delo stare delavce. Ko bo imela te podatke zbrane, pojde pred kongres in dala bo navodila državnim delavskim federacijam, kakšne postave naj se sprejmejo v kongresu in državnih legislaturah, da se to razlikovanje pri zaposljenju odpravi proti starim delavcem.

Število žrtev eksplozije v rovu narastlo na 47.

Parnassus, Pa., 23. marca. — Upanje, da so se pogrešani rudarji rešili na varno, se je snoči razblinilo, ko so prinesli iz rova nadaljnih osem trupel rudarjev, ki so bili ubiti pri eksploziji v Kinloch premogorovu. Dosedaj je znano, da je 47 rudarjev postalo žrtev eksplozije. Trupla rudarjev so bila prenešena v mrtvašnico.

(V okolici, kjer se je zgodila nesreča, živi precejšnje število Slovencev in naročnikov Prosvete, toda dosedaj še nismo prejeli nobenega poročila, ako so med žrtvami tudi naši rojaki.)

Letalska nesreča.

Hollywood, Cal. — Phil Jones, ki je delal vratolomne vaje z letalom za filmsko družbo Caddo Film Corporation, se je v petek ubil, ko je padel z višine 7,000 čevljev na zemljo. Al Wilson, ki je bil z Jonesom v letalu, se je še pravočasno rešil s skokom s parašutom.

Rogerjev hlev

Velika skrb je s hlevom. Konj je nežna žival, ki zahteva tisoč brig. Le vprašajte Rogerja.

V tem hipu krtači svojega lepega rjavca, ki bi bil biser lesenih konj, cvet žrebčarn Črnega gozda, če ne bi bil izgubil v bitki polovico svojega repa. Odslej je v Rogerju neprestano vrtalo vprašanje, ali lesenim konjem repi zopet zrastejo.

Ko jih je bil v mislih osnažil, je nasul Roger svojim konjem namišljen oves. Tako se namreč krmijo ta drobna bitja iz lesa, ki vodijo male dečke skozi dežele sanj.

Glej Rogerja, ki se pripravlja na sprehod. Zahajal je svojega konja. Dasiravno uboga živalca nima več ušes in je njegova griva podobna oškrbljenemu staremu glavniku, ga vendar Roger zelo ljbi. Zakaj? Tega vam ne moremo povedati. Ta rdeči konj je darilo nekega ubogega moža. In morda leži v darovih ubožcev neka tajna nežnost. Spomnite se Boga, ki je blagoslovil dar uboge vdove.

Roger je odšel. Zelo daleč je že. Cvetlični okraski na preprogah so mu postali naenkrat tropične cvetlice. Srečno pot, mali Roger! Naj bi te tvoj konjiček srečno vodil po širnem svetu! Naj ti usoda nikdar ne nakloni nevarnejšega! Mi vsi veliki in mali, vsi jahamo svojega konjiča. Kje je bilo brez njega?

Konjiči moških begajo kakor nori po vseh poteh življenja; eden dirja k slavi, drugi k zabavi; mnogo jih skače v prepade in zlomi tilnik svojemu jezdecu. Želim ti, mali Roger, da zajahaš, kadar boš velik, dva konjiča, ki te bosta vodila vedno po pravi poti: enega, ki je živahen, in enega, ki je krotek. Oba sta lepa, zakaj enemu je ime pogum, drugemu pa dobrota.

Razprave o pravilih S. N. P. J.

St. Michael, Pa. — V Prosveti sem čital mnenja nekaterih, da bi gl. uradnikom SNPJ znižali plače, moje mnenje pa je, da se jim jih poviša, kajti to bi bil korak naprej, obratno pa bi bil korak nazaj če jih znižamo. Pastir pase ovce ki dajo volno in mleko; če bi ne dale mleka in volne, zakaj naj bi jih pasel?

SNPJ je trd kamen, ki se ne da razbiti, je bratsko podporno podjetje, ki šteje nad 60 tisoč članov in nad tri milijone premoženja To nam pač daje dokaz, da gl. odbor je zmožen voditi SNPJ; ako bi ne bil, bi naša organizacija kmalu postala šibka. Naši vodje so torej dovolj dobri. Razume se, da bi se radi ugnezdili vanjo razni cerkvenjaki in drugi elementi s slabimi nameni za organizacijo, pa z dobrimi sami zase. Zastopniki Krista so danes vozijo v luksoznih avtih, njih vodja pa se je rodil v hlevu in je jezdil osla. Tožiti se jim po jednotinem premoženju. Da, SNPJ je trd kamen!

Kakšne pa so druge organizacije? Ali nima katoliška v pravilih točko, da morajo njeni člani k spovedi, če ne pa so izobčeni, magari če so nje člani 50 let? Poleg tega pa so še druge "nevidne" točke, kajti če član ne ugaja "gotovim", če se ne strinja z njimi, tedaj ima le kratko pot iz društva.

Bratje in sestre SNPJ, žal mi je, da se nekateri puste vleči. Jaz sem Hrvat in po rojstvu katoličan, rojen v Ogulinu. Moja lastna dva brata Nick in Tone Blašković sta bila leta 1905 pri spovedi in dobila za pokoro 15 očenašev in 15 češčenihmarij. Prišla sta do zaključka in dejala, da k vragu s popom in njegovo pokoro, pa mirna Bosna. Ako bi se človek dal voditi popom, bi ne vedel niti koliko ima prstov na roki ali na nogi.

Članstvo SNPJ naj se omehča, naj presodi razumno in prišlo bo do zaključka, da moramo plačati naše gl. odbornike dobro, da bodo z večjim veseljem delali za prospeh jednote. Oni so razvili jednoto v veliko podjetje, ki danes nudi pomoč številnim našim ljudem. Naša dolžnost je, da jim damo pošteno plačilo za njihovo dobro delo, ker dobro je, če ne bi bilo, bi jednota ne napredovala kot je na članstvu in premoženju. Ako jim ne plačamo, da se pošteno prežive, tedaj nismo vredni piškavega oreha.

Kdo pa nam garantira, da bodo novi odborniki tako vestni in delali za dobrobit članstva kot delajo stari? Spominjajmo se tudi premogarske stavke. Ali nam ni SNPJ stala ob strani? Ali nam ni dala največ pomoči? Ako bi njeni vodje ne bili zavedni delavci, tedaj bi tudi premogarji ne bili deležni pomoči v okrog 20 tisoč dolarjev iz blagajne jednote in od prispevkov, ki jih je njeno vodstvo nabralo med članstvom in rojaki. Tu so dokazi, ki se jih ne da ovreči. Nove odbornike? Prazno slamo? Da, to se lahko dobi, pa kaj potem? Kaj bo z našo organizacijo?

Zato pa povdarjam, da naj delegacija 9. konvencije SNPJ gleda na to, da poviša plače gl. odbornikom, nikakor pa jih ne znižati. Naša dolžnost je, da postavimo naše gl. odbornike na noge, da bodo lahko korakali pred nami. Znižati plačo bi bil res največji "joker".

Mike Blašković.

Bingham Canyon, Utah. Na priporočilo glavnega odbora z dne 6. febr. v Prosveti št. 31, da se naj razpravlja na podlagi pravil, katere je sprejela osma redna konvencija, je naše društvo št. 83 začelo razpravljati o sedanjih. Obenem je izvolilo odbor, kateri ima nalogo, poročati društvu in članom naše velike organizacije potom glasila mnenje o pravilih.

Strinjamo se s pravili osme redne konvencije, od prvega člena do člena 13 in z vsemi točkami. Člen 13., točka 3. naj bi se glasil: "Dvigniti se sme le s podpisi gl. preds., gl. taj., blag. in preds. glavnega nadzornega odbora." Člen 14., točka 5 naj ostane kakor je. S členom 15. do 21. se strinjamo. Člen 22., točka 1. Bolniški razredi naj imajo vsak svoj sklad. Z drugimi točkami v tem členu se strinjamo. Člen 23., točka 1, naj bi se glasil: "Vsak prosilec plača pristopnino, in sicer 25c v upravni sklad, 25c v stavbinski sklad." Člen 24., točka 2. naj ostane kakor je. Ne strinjamo se pa s to točko v dodatnih pravilih, ki so prišla v veljavo potom splošnega glasovanja. Točka 3. V tem členu naj bi se glasila: "Kadar član zboli ali se poškoduje, se mora javiti ustmeno ali pismeno tajniku svojega društva in zdravniku. Za prvih sedem dni se ne plača bolniška podpora, ako pa je član bolan več ko sedem dni, tedaj se mu plača bolniška podpora od prvega dne ko se je javil zdravniku, odtegne se mu le zadnji dan ko ga zdravnik spozna zdravim." Točka 19. a) v tem členu: "Člani, ki še niso od datuma sprejetja 90 dni v jednoti in ko zbole na notranji bolezni, opravičeni pa so do podpore odškodnin in posmrtnine, ako nastanejo vsled poškarečb, takoj ko so sprejeti v jednoto." Člen 28., točka 3. "Odškodnine so deležni člani, ki so bili poškodovani, takoj ko so sprejeti v jednoto." To so točke, katere priporočamo, da bi jih deveta konvencija ne pregledala, marveč razmotrivala o njih po najboljših močeh v dobrobit vsega članstva.

Za društvo 83:

Steve Kosovich, preds.; **Matt Perselj,** podpreds.; **Anton Težak,** tajnik; **John Hallen,** blagajnik.

Glencoe, O. — Kot je razvidno iz Prosvete, članstvo SNPJ prav pridno razpravlja o pravilih in sugestira razna priporočila delegaciji 9. redne konvencije. To je dobro. Ker sem pa opazil, da je zelo malo zanimanja glede starostnega zavarovanja ali starostno podporo, kar je dokaz, da nihče rad ne misli na starost, sem se jaz namenil v tem dopisu nekoliko "dregniti" v to vprašanje, s katerim se bomo končno morali tudi baviti. O tem je bilo sicer nekaj vrednih priporočil, namreč od društva št. 13 SNPJ in od nekaterih posameznih članov.

Naj mi bo dovoljeno, da na tem mestu spregovorim par besed o starostni podpori. Morda bo kdo rekel, da Nace je star, pa si sam želi starostne podpore, pa napeljava vodo na svoj mlin. Na videz res zgleda tako, v resnici pa ne pišem teh vrstic radi sebe, ker jaz lahko zaslužim, ako bi le imel delo, in ne mislim še na starostno podporo. Vidim in poznam pa veliko članov, ki so člani jednote že dvajset in več let, pa niso več sposobni za težka dela, ker se bližajo sedemdesetemu letu starosti. Nihče jih ne mara na delo vzeti, nimajo pa s čim asesment plačati. Zato vidim potrebo, da se nekaj ukrene glede tega in deveta konvencija SNPJ bo prisiljena nekaj ukreniti v tem oziru.

Z odborom za pravila od društva št. 13 SNPJ v Bridgeportu, O., se popolnoma strinjam, ko priporočajo, da se starim in onemogliim članom plača podpora iz smrtninskega sklada. V sedanjih pravilih naj ostane točka kot se glasi, da lahko zapusti posmrtnino posamezni osebi, ki se zaveže, da bo zanj skrbela.

Nadalje naj bi prihodnja konvencija gledala, da dobi kakšne vire ali dohodke za stare in onemogle člane. Moje priporočilo je, naj se plača ali vpelje 5c mesečni asesment na člana, in naj se izdela lestvica v ta namen. Potem pa naj se plačuje starim in onemogliim članom podporo po tej lestvici.

Upam, da ne bo od strani zavednega članstva preveč godrnjanja, ako bi se radi tega asesment povišal, kajti pomisliti je treba, da kdor mlad ne umrje, da bo star postal, in prav mu bo prišla podpora na stara leta, ako bo vpeljana.

Želim, da bi se še kdo oglasil o tem vprašanju, in če ima kdo boljši načrt za starostno podporo, ven z njim!

Nace Zlemberger.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Sigrid Undsetova:

Kako sem prvikrat srečala uboštvo

Pisateljica te za njeno umetnost zelo značilne črtice, Norvežanka Sigrid Undset, je prejela pred nedavnim Noblovo literarno nagrado za leto 1928. Njen slovstveni sloves temelji na povestih, ki v preprosti obliki razglabljajo o vprašanjih otroške in ženske psihe, o ženski nasploh, o njenem, v resničnosti in v literaturi neprestano spreminjajočem se videzu, o njenem duhovnem življenju, ki se nam zdi zdaj tako zamotano, globoko, zdaj spet tako enostavno in prazno. Ves ta čudoviti mehanizem stvari, ki nosi ime ženska, postane, če ga razbiraš iz del Undsetove, čisto navadna, realna, razumljiva in otipljiva reč.

•

Ne spominjam se več, za kateri rojstni dan so mi bili dali punčko Gerdo. Prav gotovo pa takrat še nisem hodila v šolo. Menda sem bila izpolnila šele sedmo leto.

Stanovali smo v ulici Lyder-Sagen. Ta ulica je imela hiše ali prav za prav hišice z vrtovi samo ob eni strani. Ob drugi strani pa se je razprostiral obširen nezazidan prostor, čudovito zemljišče. Tam so na enem koncu že odrasli otroci bili žogo, koj zraven smo mi drugi na kupu kamnov in peska zidali blatne bajtice in gradili ceste, malo dalje smo si umivali noge v umazani, neblago dišeči luži. Prav zadaj, že blizu županovega travnika, je rasel kup kopriv in med njimi nekaj mršavih malinjakov. Tam smo si vsako leto že kar po sv. Janezu Krstniku pošteno opekli roke in noge, ko smo trgali še nezrele zelene maline. Otroci so pač otroci, povsod enaki! S posebnim veseljem in poželenjem pa smo gledali na županov vrt. Ta visoki gospod ni imel otrok, zato se nihče od nas nikdar ni upal stopiti na njegovo posestvo. Neizmerno radi bi bili to storili, zakaj stalo je tam mnogo ponosnih jablan, hrušk, češenj, in njive so bile tam, polne repe, korenja in redkve . . . toda . . . O vseh teh dobrotah in o konjih in kravah, ki smo jih včasih videli na županovem travniku, smo si često pripovedovali čudovito zanimive zgodbe.

Najstarejši med nami so se spominjali, da se je pasla neke jeseni na tem travniku kar cela čreda prašičev, in to več dni zapored. Mi vsega tega niti verjeti nismo mogli in še na misel nam ni prišlo, da bi nas kdaj doletela taka sreča, da bi bili priče kakšnega tako posebnega, imenitnega dogodka. Kajti mnogi izmed nas še nikdar niso videli živega prašiča. Vsi smo bili pač mestni otroci in najmanjši kajpak še nikoli niso bili na kmetih.

Tisti dan, ki so mi bili podarili voziček in punčko Gerdo, je blestečе sijalo mlado majsko solnce. Še danes vem, da sem nosila takrat belo obleko, ki je še nisem utegnila umazati. Stopala sem po ulici, voziček je nerodno poskakoval pred menoj, zakaj cesta je bila, kakor vse v Oslu, če imajo hiše samo po eni strani, od sile zanemarjena. V lužah med kamni in peskom pa je odsevalo temnomodro pomladansko nebo, na katerem so jadrali svetli oblački.

Srečala sem dve mladi prijateljici. Povedali sta mi takoj, da stoji sredi travnika konj, ki je dobil ponoči žrebička. Hotela sem jima pokazati voziček in punčko, toda vse tri smo ob tej nenavadni novici popolnoma pozabile na igrače. Hitele smo naravnost na travnik. Vse, kar sta mi bili ravnokar oznanili, je bilo do kraja res. Vsi otroci iz naše ulice so bili že tam. Stali so okrog konjske mamice in se razgovorjali o čudežu. Neverjetno se nam je zdelo, da bi te tanke, suhe, visoke noge mogle nositi žrebe in njegov droben, razkodran rep. Opazili smo tudi, da je novi stvor svetlodlak, mamica pa da je črna. Čudno, čudno! In ko je žrebiček potaknil glavo pod mater, da bi pil pri njej, nas je vse pogrelo in skoro strah nas je bilo, ker smo bili tako blizu skrivnostim narave . . .

Toda že nas je prišla naša služkinja klicat k južini. Zdajci sem opazila, da je moj voziček prazen: Gerde ni bilo več nikjer. Joj, joj! Povsod smo poizvedovali. Vse otroke sem vprašala po njej in še v hiše smo pogledali in na vrtičke. Gerda je brez sledu izginila. Prijateljici Mili in Maja, ki sta bili že večji in zelo podjetni dekletci, sta hoteli po stražnika. Tega pa jima nismo pustili. Zato sta z našo služkinjo kar sami pričeli podrobno detektivsko preiskavo. Nina, ki ni bila na bog ve kako dobrem glasu, se je morala temeljito zagovarjati in je pri tem seveda tako strahovito kričala in javkala, da je kmalu k strogi razpravi pritekla tudi njena mama. Ta nam je kruto zapretila, da pojde k Mili, k Maji in k nam domov povedat, kaj počenjamo z njeno ubogo . . . no, vse vkup ni nič pomagalo. Gerde, izgubljene punčke, nismo našli več. Vse je bilo zaman.

Potočila sem seveda nekaj brških solz, toda zadeva se mi nikakor ni zdela bogvekaj tragična. Saj sem imela punčko komaj nekaj ur in ni mi še tako prirasla k srcu. Pa tudi resničnih las ni imela, bili so samo naslikani na njeno porcelanasto glavico in obleka izgubljene punčke, ki jo je bila sešila moja mama sama, je bila iz preproste kotenine, toda zelo, zelo bela in s pisanimi cvetkami posejana, povrh pa še odičena s čipkami in židanimi pentljami. Toda kaj, ni je pač bilo več! Ker mi je voziček še ostal, sem položila vanj svojo najlepšo punčko, ki pa je morala vedno samo ležati, kajti bila je brez las, brez rok in brez nog in vsi so se ji smejali.

Najbrž bi bila punčko Gerdo že davnaj pozabila, če bi se ne bilo zgodilo nekaj, kar vam bom zdalje povedala. Le poslušajte!

Dva tri mesece po tem dogodku me je naša služkinja vzela s seboj v Balkeby. Ne spominjam pa se več dobro, kaj je imela tam opraviti, morda je šla obiskat svoje znance ali kaj podobnega. Prišli smo do enonadstropne, vegaste lesene hiše, stisnjene med skoro nove, velike zgradbe. Pozneje so to bajto gotovo podrli, zakaj zaman sem jo iskala. Dobro pa vem, da bi jo bila našla, če bi še stala na tistem mestu. Rjavkasto je bila poslikana, od vlage pa je barva vlekla že na sivo. Omet se je bočil v mehurčke. Ko je služkinja stopila v pekarno po kolačke, sem s prstom predrla več takih mehurčkov, to me je nezansko zabavalo. V pritličju te ubožne hišice sta bili dve trgovinici: pekarna in čevljarnica. V to poslednjo sva stopili s služkinjo.

Čevljar z velikim modrim predpasnikom je sedel na nizkem stolčku. Obraz je imel sivkastorumen kot testo in zelo slabe volje je bil. Ko sta bila s služkinjo izmenjala nekaj besed, sva vstopili v sosednjo sobo. Tam je bil zrak oster in slab; kamor sem se ozrla, vse se mi je zdelo čudno novo in tuje. Najprej sem opazila dve postelji, kakršnih še nikdar nisem videla: bili sta rdeče pleskani. Zimnice in blazine so ležale kar vprek druga na drugi in tako visoko, da mi ni šlo v glavo, kako morejo ti ljudje zvečer, ko se odpravljajo spat, zlesti skoro pod strop . . .

V tem trenutku je vstopila neka ženska. Na prsi je stiskala drobno dete. Natanko se še spominjam, zob skoro ni imela več, v obraz je bila čisto rumena, toda lakti in prsi, ki so se kazale izza bluze, so bile zelo bele in pod prozorno kožo so kot črne nitke tekle modre žile.

Helena, naša služkinja, ki je kramljala z njo, je dejala nenadoma:

— No, kako je pa kaj Solvejg?

Ne spominjam se več, kaj ji je odgovorila siromašna žena, toda Helena mi je bila že poprej povedala, da imata čevljarjeva dekletce moje starosti. Zdaj me je še vprašala, ali jo hočem videti in z njo govoriti. Prikimala sem seveda in odšla k Solvejg.

Ležala je v kuhinji. Tam je bil zrak tako težek in zatohel, da me je postalo strah in pri srcu me je zabolelo. Dekletce je bilo zelo drobno, bledo in svetlolaso. Slonelo je v kotu ob steni v veliki postelji. Odeto je bilo v rožnato nočno košuljico.

Vprašala sem jo po imenu in po starosti — oboje sem seveda že vedela: ime ji je bilo Solvejg in mojih let je bila — toda kaj bi ji sicer rekla? Ona pa me nasprotno ni vprašala ne za ime ne za leta; to se mi je čudno zdelo.

— Ali si zelo bolna? sem jo vprašala.

— Seveda, seveda. Bule imam v bokih. Dvakrat so me že operirali v bolnici, dvakrat, veš, je odgovorila skoro ponosno.

— Ni mogoče, ni mogoče, sem rekla. Ali te je hudo bolelo?

Solvejg ni odgovorila. Jaz ji pa tudi nisem vedela nič reči. Z nogami sem cukala kavčukasto pentljo na slamniku, ki sem ga nerodno mečkala med rokami. Vrata v čevljarnico so bila odprta, v kuhinji je zaudarjalo po smoli in po vlažnem uznju. Mati bolnega dekletca je stala ob štedilniku in kuhala kavo; otroka je še vedno držala v naročju. Vonj žitne kave in slabega mleka se je mešal z duhovi iz čevljarske delavnice. V tej ubožni kuhinji menda nikdar niso odprli ozkega okna.

Končno sem morala spet nekaj reči. Vprašala sem mlado bolnico:

— Ali ti nikdar ni dolgčas, ko moraš vedno samo ležati?

Solvejg mi ni takoj odgovorila. Potem pa je potegnila nekaj izpod blazine.

— Papa mi je dal tole, je rekla.

In pokazala mi je zeleno popleskano škatlo za nabiranje rastlin. Obešena je bila na pisani vrvici.

— Mama mi je pa dala tole, je rekla.

In izpod zglavja je pokukala punčka. Glavo je imela iz porcelana, plavi lasje so bili kar naslikani nanj. Četudi je bila že zelo zamazana, sem takoj spoznala njeno belo obleko s cvetkami in židanimi pentljami. Bila je Gerda.

Zardela sem, solze so mi stopile v oči. Zdelo se mi je, da sem bolnemu dekletcu storila strašno krivico. Nisem se upala dvigniti pogleda in tudi besede nisem mogla spraviti iz grla.

V tem trenutku se je čevljarjeva žena, ki je ob štedilniku natakala kavo v okrušene skodelice, nenadoma ozrla vame in ugledala moj zardeli obraz. Stopila je takoj k postelji svoje nesrečne hčerkice, ji potegnila punčko iz rok in jo položila nekam v stran.

— Nikar ne kaži takih igrač bogati deklici, je dejala in se prisiljeno nasmejala. Potem pa se je okrenila še k meni in hitro rekla:

— Ti imaš pa gotovo mnogo lepših in večjih doma, kajne?

Za hip sem se ozrla kvišku. Njen pogled je blodil po kuhinji, ustnice je čudno krčevito stisnila na skoro brezzobe čeljusti. Potem pa je dejala s čisto drugačnim, medenim, spoštljivim glasom, da sem kar zatrepetala od studa in nerazločljive bojazni:

— Seveda, seveda, ti imaš druge, lepše punčke. Ampak naši ubogi Solvejg se tudi ta zdi zelo lepa — — — še za dve kroni sem jo kupila pri Wollmanu, da povem po pravici . . .

Žena je na dolgo in na široko pripovedovala, kako je bilo takrat z nakupom te punčke. Čutila sem, kako so se ji večkrat ustavile oči na moji sklonjeni glavi.

Spominjam se, da me je nato povabila v izbo na kavo. Zaman sem se branila in zatrjevala, da mi je mama prepovedela piti kavo. Popila sem jo celo skodelo in pojedla dva slaba kolačka, ki ju je bila Helena kupila v pekarni. Čevljarjeva žena me je tako silila, da sem je morala ubogati.

Ko sva se s služkinjo vračali domov, sem silovito jokala. Nisem pa hotela povedati zakaj. Toda Helena mi je rekla, da naj bom kar srečna in zadovoljna, da nisem tako bolna kot Solvejg. Dobro mi bo delo, je dejala, da sem videla, kako žive druge deklice. Jokala sem čedalje bolj. Tedaj se je služkinja ustrašila, obljubila mi je bonbonov in me rotila, da ne smem povedati mami, da sem jo spremila v Balkeby.

Kmalu sem se potolažila. Začela sem spotoma premišljati, kaj vse bom storila za Solvejg. Pojdem je obiskat in jo bom kratkočasila. Iztuhtala sem mnogo dobrot. Ob misli, da bom postala dobrotnica uboge bolne Solvejg, sem se polagoma pomirila in končno se mi je povrnila dobra volja.

Od vsega, kar sem bila sklenila, nisem pozneje nič storila. Imela sem namreč samo sedem oere. In še tisti večer, ko sva z mamico molili večerno molitev, sem se spomnila na siromašno, malo bolnico in iznova mi je potok grenkih solz zalil oči. Toda o punčki nisem zinila nikomur. Služkinjo Heleno so naši domači pošteno ozmerjali in nikdar več nisem smela v Balkeby k ubogi Solvejg, ki je bila tako nevarno bolna.

•

Tako sem prvikrat srečala uboštvo. Nekaj let pozneje mi je nekega dne povedala mama, da smo tudi mi postali ubožci. Še danes pomnim, kako sem se takrat zgrozila od tesnobe in kako so v čudni vročici zagorela moje dekliška lica. Ali smo bili torej tudi mi obsojeni, živeti v okuženem ozračju, pripogibati hrbte pred ljudmi, jih gledati z bojazljivimi očmi in govoriti z njimi ponižno in sladko ko med? . . .

Postala sem doraslo dekle, postala sem žena. Naučila sem se vedno bolj spoznavati življenje. Tudi uboštvo.

Toda najhujšo revščino — ponižanje, ki se roga siromakom — sem spoznala s sanjarskim nagonom otroka tisti dan, ko sem začutila v sebi sločinako dušo, v kuhinji pri čevljarjevih v Balkebyju, ob ženi, ki je skrila punčko Gerdo.

Jack London:

MORSKI VRAG

(Iz angleščine prevel I. M.)

Bila je preveč bistrega uma, da ne bi spoznala pomena mojega molka. In bila je odkrita, kakor je bila bistroumna

"Vi morate na krov, Humphrey, in poizvedeti, kaj je," je rekla. "Ako pa se mi hočete smejati, imate moje dovoljenje in moje odpuščanje.

Pokorno sem vstal in odšel na obalo.

Mahal sem ji z roko s predladja in spustil na krov. Nato sem se podal h kabinskim stopnicam, kjer sem se zadovoljil s tem, da sem zavpil v ladjo. Wolf Larsen je odgovoril, ko pa je jel stopati po stopnicah, sem napel revolver. Med pogovorom sem ga očito kazal, on pa se ni zmenil za to. Telesno se mi je videl prav tak, kakršnega sem bil videl zadnji pot, bil je pa mrk in molčeč. Tistih malo besedi, ki sva jih izpregovorila, sploh ne morem nazvati pogovor. Vprašal ga nisem zakaj ni prišel na obalo, on me pa tudi ni vprašal, zakaj me ni bilo na ladijo. Glava je bila zopet dobra, je dejal, in tako sem ga brez nadaljnih besedi zapustil.

Maud je vidno pomirjena poslušala moje poročilo, in dim, ki se je bil pozneje prikazal izmed kuhinje na ladiji, jo je pripravil v bolj dobro voljo. Tudi drugi in naslednji dan sva videla dim, ki se je vzdigoval iznad kuhinje, in včasih sva zagledala tudi njega na krovu. Ampak to je bilo vse. Na suho ni poskusil priti. To sva sedaj vedela, vendar sva še vedno stražila ponoči. Čakala sva, da kaj ukrene, da pokaže roke takorekoč; ker pa vsega tega ni bilo, sva se čudila in bala.

Tako je minil teden. Drugo naju ni zanimalo kot Wolf Larsen, in njegova navzočnost je naju navdajala s strahom, ki nama je onemogočal, da bi izvršila vsaj nekaj malenkosti, ki sva jih bila nameravala.

Toda koncem tedna se je dim nehal prikazovati iznad kuhinje, tudi se ni več prikazal na krovu. Zopet sem videl Maud v skrbeh, dasi je boječe — celo ponosno, mislim, opustila, da bi ponovila prošnjo. Kako naj bi jo sodil? Bila je neizmerno altruistična in bila je ženska. Poleg tega se mi je milo storilo ob misli, da ta človek, ki sem ga skušal umoriti, umira čisto sam, dočim so bližnji tako blizu. Imel je prav. Zakonik skupine ljudi, kateri sem pripadal, je bil močnejši od mene. Dejstvo, da je imel roke, noge in telo moje oblike, je tvorilo zahtevek, katerega nisem mogel puščati v nemar.

Radi tega nisem čakal, da bi me Maud v drugič poslala na ladjo. Doznal sem, da sva potrebovala zgoščeno mleko in marmelado, pa sem ji povedal, da grem na krov. Videl sem, da je omahovala. Šla je celo tako daleč, da je mrmrala, da te stvari niso bistveno potrebne in da utegne biti moja pot brezuspešna. Kakor pa je bila uganila pomen mojega molka, tako je sedaj uganila pomen mojih besedi in je vedela, da se nisem podal na krov zaradi zgoščenega mleka in marmelade, ampak zavoljo nje in njene skrbi, ki je ni mogla prikriti, kakor je dobro vedela.

Sezul sem si čevlje, ko sem dospel do predladja, in odšel brez šuma v nogavicah na zadnji konec ladje. To pot ga tudi nisem bil poklical s stopnic. Oprezno sem se podal v kabino, a bila je prazna. Vrata v njegovo sobo so bila zaklenjena. Izprva sem hotel potrkati, nato pa sem se spomnil, po kaj sem bil pravzaprav prišel, in sklenil, da izvedem namero. Skrbno se izogibajoč vsakega šuma, sem privzdignil spustna vrata v tleh in jih položil na stran. Zaloga z obleko kakor tudi živili se je nahajala v tem skladišču in porabil sem priložnost, da sem vzel nekoliko perila.

Ko sem prišel iz skladišča, sem slišal v Larsenovi sobi glasove. Počenil sem in poslušal. Vrata so zaškripala. Natihoma sem zlezel za mizo, potegnil revolver in ga napel. Vrata so se odprla in kapitan je stopil noter. Nikoli nisem bil videl tolikega obupa kot je bil oni, ki sem ga videl na njegovem obrazu — na obrazu Wolfa Larsena, tega borca, korenjaka, neukrotljivega, močnega človeka. Bil je popolnoma kakor ženska, ki vije in sklepa roke; vzdignil je stisnjeno pest in stokal. Eno pest je odprl in segel z odprto dlanjo preko oči, kakor da bi hotel odstraniti pajčevino.

"Bog! Bog!" je ječal in stisnjene pesti so se zopet vzdignile v neskončnem obupu, ki ga je bilo polno njegovo grlo.

Bilo je grozno. Tresel sem se po vsem životu in sem čutil, kako me je mrzlo spreletavalo po hrbtenjači in se mi je pot nabiral na čelu. Ni mogoče, da bi bil na svetu groznejši prizor kot pogled na močnega možaka v trenutku, ko je brez moči.

Toda Wolf Larsen je z naporom svoje nenavadno močne volje pridobil zopet oblast nad seboj. Z naporom pravim. Ves njegov život se je tresel od napora. Podoben je bil človeku, ki je na tem, da ga zadene mrtvoud. Njegov obraz se je skušal umiriti; pri tem se je mož zvijal, da se je zopet zrušil. Še enkrat so se stisnjene pesti vzdignile kvišku. Enkrat, dvakrat je lovil sapo in ječal. Nato mu je uspelo. Povsem lahko bi bil mislil, da je pred menoj stari Wolf Larsen, a vendar je njegovo gibanje kazalo neko slabost in neodločnost. Podal se je proti stopnicam in stopal docela tako, kot sem ga bil po navadi videl. A vendar je prav v tej hoji bilo nekaj, kar je pričalo o slabosti in neodločnosti.

Sedaj mi je bil na misli strah za samega sebe. Odprta spustna vrata so ležala ravno na njegovi poti; če bi bil našel to, bi bil tudi našel, da sem jaz bil v bližini. Jezil sem se sam nad seboj, ker bi me bil zalotil v tako nerodnem položaju, ko sem ždel na tleh. Vseeno je bilo še dovolj časa. Hitro sem vstal in sem se, dobro vem, postavil v popolnoma kljubovalni položaj. Ni me opazil. Tudi ni opazil odprtih spustnih vrat. Predno sem mogel razbrati položaj ali ukreniti kaj, je stopil naravnost vanje. Ena noga je stopala v odprtino, dočim je bila druga baš na tem, da se vzdigne. Ko pa je nizdol stopajoč noga pogrešila tla in čutila, da ni tal zanjo, se je zopet pokazal stari Wolf Larsen, in s tigrastimi mišicami je preskočil odprtino, tako, da je priletel s prsi in želodcem in iztegnjenimi rokami na drugi strani na tla. V naslednjem hipu je iztegnil noge in se rešil odprtine. Zvalil pa se je v mojo marmelado in perilo in ob spustna vrata.

Izraz njegovega obraza je pričal, da je vse razumel. Predno pa sem mogel uganiti, kaj je bil razumel, je položil spustna vrata na njihovo mesto, in zapri skladišče. Tedaj sem ga razumel. Menil je, da me ima notri. Bil je tudi slep kot netopir. Opazoval sem ga in skrbno dihal, da me ni slišal. Urno je stopil v svojo sobo. Videl sem, da je zgrešil kljuko, jo iskal in potem našel. Tedaj je bila zame ugodna prilika. Po prstih sem hitel preko kabine in proti vrhu stopnic. Larsen se je vrnil in vlekel za seboj težko mornarsko skrinjo, katero je postavil na spustna vrata. Nezadovoljen s tem je privlekel drugo skrinjo in jo postavil na prvo. Nato je pobral marmelado in perilo in položil na mizo. Ko je odšel po stopnicah navzgor, sem se tiho umaknil.

Porinil je zaslon nekoliko nazaj in položil roko nanj; s telesom je bil še vedno na stopnicah. Pri tem se je vedel kakor človek, ki gleda ali boljše strmi predse; oči so bile namreč uprte naravnost naprej in se niso premikale. Bil sem samo kakih pet korakov od njega in naravnost v smeri, v kateri je stal on.

(Dalje prihodnjič)

POTREBUJEM ŽENSKO.

Vdovec, samec, želim dobiti pošteno žensko za gospodinjska dela in pomoč v trgovini, sprejmem vdovo ali samsko v starosti 35 do 40 let, mora znati vsaj nekoliko angleški jezik. Sprejme se tudi vdova z enim ali dvema otrokama. Plača po dogovoru. Vse ponudbe je poslati na naslov: "Obrtnik", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ IMAM

iz opeke zidano hišo na lepem prostoru v Clevelandu, Ohio, katerega veseli živeti v mestu, mu tu nudi ugodna prilika. Hišo se tudi zamenja za dobro farmo. Za ceno in druge podrobnosti pišite na naslov: Ig. P. O. Bor 353, Lynch, Ky. (Adv.)

KILA UMORI

35,000 letno

—proračunano na podlagi uradnih poročil o smrti — eden na vsakih minut odide—mrtvaški list je zapisan kot vzrok smrti "Kila." Zakaj? Ker so nesrečniki zanemarili sebe ali pa ker so se zdravili sami. Poteklino—znamenje početka—in niso zanimali za vzrok.

Kaj ste vi storili? Ali tudi vi zanemarjate ali celo omalovažujete mi sebe s pasovi ali drugimi pripomočki karkoli jih že imenujete? Pas zadržuje tok krvi in odjemlje mišicam potrebno hrano—to kar najbolj potrebujejo.

PLAPAO-PADS se ne uporablja kot starinski pasovi—temveč je ročna kemična pologa—narejena da se samo odsebe drži na željeno prostoru života in drži mišice. "PLAPAO" polagan stalno na bolnem mestu: tudi olajša bolečine in preprečuje Nobenih pasov, zaponk ali zmedenih leg. Blago mehko kot baršun—lahko nastaviti in je po ceni. Skoro dve stoletja zadovoljeni tisočeri nam poročajo o uspehu brez izgube časa in dela. Kope zahvalnih pisem. Prepričanje zdravljenja je naraven, nobenih nevarnosti s pasovi. Dobili Zlato medaljo Grand Prix.

Naučite se kako zapreti odprtino kile naravnim potom, tako da se kila ne bo obesila doli. Izpolnite spodnji KUPON ŠE DANES.

BREZPLAČNI KUPON
PLAPAO LABORATORIES
2441 Stuart Bldg. St. Louis
Gospodje: Pošljite mi brezplačno skusni Plapao in 48 strank knjižico s nobenih stroškov zato, ne sedaj, pozneje.
Ime .....
Naslov .....

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati slovensko? Naročaj "Slovensko - angleško slovnico" katero je izdala in ima na prodaju Književna matica S. N. P. J.

Srbež minul!

Nehajte praskati. Ako vas koža srbi tedaj namažite s Severovo Esko. Je blažilna in blažilna, ter hitra pomoč proti nadležnemu vnetju. Dobite ga v vaši lekarni.

SEVERA'S ESKO

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA